

Runosta ryijyksi

Tuftatun kuvitusryijyn suunnittelu ja valmistus

Tytti Korhonen
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Muotoilun tutkinto-ohjelma
Tekstiilisuunnittelu
Opinnäytetyö
Kevät 2022

Tiivistelmä

Tekijä:	Tytti Korhonen
Otsikko:	Runosta ryijyksi
Sivumäärä:	53 sivua + 3 liitettä
Aika:	05.05.2022
Tutkinto:	AMK
Tutkinto-ohjelma:	Muotoilu
Suuntautumisvaihtoehto:	Tekstiilisuunnittelu
Ohjaajat:	Tuntiopettaja Ulla Karsikas, lehtori Tuiti Paju

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on onnistuneesti yhdistää kuvitusta ja tekstiilisuunnittelua teokseksi, joka on esillä Kuvittajat ry:n Galleria Kuvituksen ikkunassa kesällä 2022. Työ esittelee kansanperinteisiin liittyvän runon kuvittamisprosessin ja valmistuksen kuvitusta mukaillen tuftatuksi tekstiilitaideokseksi.

Työn keskeiset teemat ovat kulttuurihistoria, karjalaiset käspaikkaperinteet, suomalaiset kansanomaiset ryijyt sekä kuvittaminen ja tekstiilitaide. Karjalaista käspaikkaperinettä sekä suomalaisten ryijyjen historiaa esitellään kirjallisia lähteitä apuna käyttäen ja yhdistellen henkilökohtaista pohdintaa aihepiireihin. Tätä tiedonkeruuta käytetään inspiraationlähteenä ja osana kuvituskuvan suunnittelua. Opinnäytetyö sisältää myös tämän päivän kuvittajien ja tekstiilisuunnittelijoiden haastatteluita, joita reflektoiden taiteellinen työskentely tapahtuu. Opinnäytetyö esittelee kokonaisuudessaan suunnitteluprosessin tietoperustan keräämisestä, kuvituksen piirtämisestä aina valmiiseen tekstiiliteokseen saakka.

Yhteistyökumppanina toimii Kuvittajat ry, ja valmis teos on esillä yhdistyksen Galleria Kuvitus-nimisen gallerian ikkunassa Helsingissä, kesän 2022 näyttelytauon ajan. Yhteistyökumppani ei ole rajannut opinnäytetyön sisältöä tai tarkkaa aihetta. Ainoa vaatimus on ollut se, että opinnäytetyön tulee liittyä kuvittamiseen, sillä Galleria Kuvituksen käyttötarkoitus on toimia kuvittajien näyttelytilana.

Avainsanat: Käspaikka, ryijy, karjalaisuus, kulttuuriperintö, kuvittaminen, tekstiiliteos, tuftaus

Abstract

Author: Tytti Korhonen
Title: From poem to rya
Number of Pages: 53 pages + 3 appendices
Date: 05.05.2022

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Design
Specialisation option: Textile Design
Instructors: Ulla Karsikas, lecturer
Tuiti Paju, lecturer

The goal of this thesis is to produce a textile artwork by successfully combining illustration and textile design. The finished artwork will be presented on the gallery window of Galleria Kuvitus during the summer of 2022. This thesis presents a working process of illustrating a poem related to folklore and transforming it into a textile artwork made by tufting technique.

The main themes of the thesis are cultural heritage, Karelian ritual cloths, Finnish rya rugs, illustration, and textile arts. The history and designs of traditional patterns in Karelian ritual cloths and traditional Finnish ryas are presented by referencing literature and by combining personal reflection on the topics. These literature sources are also used as a source of inspiration and part of the design process of the artwork. The thesis also includes interviews of illustrators and textile designers of today. The artistic work is carried out by reflecting on the data from the interviews. The thesis presents the complete process from gathering data for the design process and illustration to the finished textile artwork.

Partner of the thesis is The Finnish Illustration Association Kuvittajat ry. The finished textile artwork will be on display in a window of the association's gallery called Galleria Kuvitus in the summer of 2022. The partner has not defined any other limits to the thesis work but that it must have a connection to illustration so that the gallery will be used for its indented purpose.

Keywords: Karelian ritual cloths, karelianism, rya, cultural heritage, illustration, textile artwork, tufting

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tavoitteet, viitekehys ja tutkimusmenetelmät	2
3	Runosta kuvitukseksi	4
3.1	Runon esittely	4
3.2	Runoanalyysi	7
3.3	Käärmeestä	8
4	Käspaikka – Karjalan perinnetekstiili	9
4.1	Käspaikkojen käyttö	10
4.2	Käspaikkojen esittävästä kuvioaiheista	12
5	Ryijy – Käyttötekstiilistä taideaarteeksi	17
5.1	Tekniikoista, historiasta ja ryijyjen käytöstä	17
5.2	Ryijyjen kuvioaiheista	20
6	Haastattelut	26
6.1	Haastateltavat ja kysymykset	27
6.2	Haastattelujen analysointi	28
7	Kuvituksen synty	30
7.1	Pohdintaa omasta visuaalisesta työskentelystä	30
7.2	Luonnoksia ja ideointia	31
7.3	Valmis kuvitus	36
8	Kuvituksesta tekstiiliteokseksi	37
8.1	Suunnittelu ja materiaalit	37
8.2	Teoksen valmistus	39
8.3	Valmiin työn esittely	45
9	Yhteenveto ja loppusanat	48
	Lähteet	50
	Liite 1. Haastattelut	
	Liite 2. Loppusanoissa mainitsemani ryijyt	
	Liite 3. Kommentteja	

1 Johdanto

Opinnäytetyönä toteutan kuvitusta ja tekstiiliä yhdistävän ryijyteoksen tuftaus-tekniikalla. Kuvitettavaksi valitsemani runo on Elias Lönnrotin kirjasta Suomen Kansan Muinaisia Loitsurunoja, joka on johdattanut minut tutkimaan karjalaisten sukujuurieni alueille tyypillisiä tekstiili- ja uskomusperinteitä. Kirjallinen työ pohjautuu kirjoitettuun tietoon karjalaisista käspaikoista, Karjalan kansan uskomuksista sekä omaan tietoperustaan ja pohdintoihin käsiteltävästä aiheesta. Lisäksi opinnäytetyöni käsittelee kansanomaisia ryijyjä. Halusin yhdistää ideointiprosessiini ryijyjen tutkimisen ja nimenomaan Suomen ryijyperinteistä inspiroitumisen. Kiinnostus kansanomaisten ryijyjen esittäviin kuvioaiheisiin ja niiden kulta-aikaan on ajankohdallisesti myös valitsemani runon ensimmäisen kirjoitetun julkaisun aikaa, 1800-lukua.

Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuus on myös yksi vaikuttava tekijä karjalaisuuden tutkimiselle. Kulttuuriperinnön katoaminen, suullisen perimätiedon unohtuminen ja käsityötaidon saattaminen uudelleen arvoonsa ovat vahvasti läsnä tämän päivän kulttuuri- ja taidekentän keskusteluissa. Tunnistan itsestäni jatkuvasti vahvistuvan kiinnostuksen etsiä tietoa sukujuuristani, joista suuri osa on rajantakaisilla karjalaisalueilla, kuten Hyttilän kylässä, Viipurin läänissä.

Kirjallinen osuus opinnäytetyössä sisältää runoanalyysin ja karjalaisuuden pohdintaa myös henkilökohtaisesta näkökulmasta, perinnetekstiilien käyttötarkoitusten tutkimista ja kuviointien analysointia. Lisäksi olen haastatellut tekstiilialalla toimivia taiteilijoita ja kuvittajia osana oman työskentelyn reflektointia sekä taiteellisten prosessieni kehittämistä ja tiedostamista. Kuvituksen piirtämistä kuvaan päiväkirjamaisesti, aina lopullisen kuvituksen valinnasta tuftausprosessiin ja valmiin teoksen esittelyyn.

2 Tavoitteet, viitekehys ja tutkimusmenetelmät

Tavoitteenani on onnistuneesti yhdistää kulttuurihistoriaa ja nykypäivän tekstiilisuunnittelua kuvittajana työskentelyyn. Toteutan digitaalisia ohjelmistoja käyttäen kuvituskuvan, josta valmistan tuftaamalla moderniksi tekstiilitaideteokseksi runoperinteeseen kuuluvan runon maailman. Karjalaisen kulttuurin ja tekstiilien tutkiminen on matka myös henkilökohtaisen sukhistorian piiriin. Valitsemani runoa ei olisi ollut mielekästä irrottaa kontekstista ja ajankohdasta, jossa se on ollut osa karjalaista uskomusperinnettä. Lukemaani kirjallisuutta hyödyntäen toteutan piirtämästäni kuvituskuvasta tuftatun tekstiiliteoksen, joka on esillä yhteistyökumppanini Kuvittajat ry:n Galleria Kuvituksen ikkunatilassa kesän 2022 näyttelytauan ajan. Idea yhteistyöstä yhdistyksen kanssa syntyi syksyn 2021 työharjoittelun aikana, jolloin toimin Kuvittajat ry:llä galleria-assistenttina.

Opinnäytetyön viitekehys (Kuva 1) on jaettu kahteen alakategoriaan: Kirjallisen työn tekemiseen tekstilähteiden hyödyntämiseen keskittyen valitsemieni tekstiilien historiaan. Historian vastapainona opinnäytetyö sisältää nykypäivän taiteilijoiden haastatteluita ja vastausten analysointia. Toinen pääpiirre viitekehyksessä on kuvituskuvan tekeminen jakautuen kuvituksen ja tekstiilin yhdistämiseen ja siihen liittyvien rajoitusten ja mahdollisuuksien tarkasteluun.

Kuva 1. Viitekehys.

Opinnäytetyön kirjallinen osuus alkaa valitsemani runon esittelystä ja runoanalyysistä, joka sisältää kirjallisuuslähteistä hakemani tiedon lisäksi myös omaa pohdintaani tutkittavista aiheista ja teemoista. Runon tulkinnassa ja kuvituksen suunnittelussa käytän apuna rajantakaisten karjalaisalueiden kirjottuihin teksteihin ja kulttuuriin liittyvää kirjallisuutta, jonka aihepiiriä esittelen toisessa luvussa.

Runon analysointi on tapahtunut limittäin muun kirjallisen tiedon hakemisen kanssa, jotta kulttuurihistorialliset näkökulmat tukevat kokonaisvaltaisesti myös tekstiiliteokseni suunnitteluprosessia, ja tutkimustiedon analysointi on arvokkaana osana työskentelyäni. Runoanalyysin jälkeinen luku käsittelee karjalaisen perinnetekstiilien eli käspaikkojen käyttöä, kirjontakuvioita ja niiden karjalaisuudelle tyypillisiä kansanperinteitä ilmentäviä kuvituksia. Kuvituskuvan suunnitteluun olen käyttänyt inspiraation lähteenä myös perinteisiä suomalaisia ryijyjä. Kolmas luku koskee ryijyjen historiaa, lyhyesti sitä, miten ryijyn valmistustekniikka eroaa tuftauksesta ja minkälaisia kuvioaiheita kansanomaiset ryijyt ovat sisältäneet, sekä ryijyjen käyttöä arjessa ja juhlassa. Historiantutkimus on täysin laadullisesti tapahtuvaa ja pohjautuu jo kirjoitettuun tutkimustietoon valitsemistani aiheista. Historiaa käsittelevien lukujen vastapainona haastattelen kuvittajia ja tekstiilisuunnittelijoita, jotka työskentelevät nykypäivänä alalla. Neljäs luku, ennen kuvituskuvan piirtämistä, esittelee haastatteluihin valitsemani taiteilijat ja haastatteluihin saamiani vastauksia. Reflektoin vastauksia myöhemmin myös omaan työskentelyyni. Haastattelukysymykset koskevat tämän päivän tekstiilitaiteilijoiden ja kuvittajien työskentelytapoja sekä inspiraationlähteitä. Haastattelujen tavoitteena on reflektoida erilaisia visualisointi- ja työskentelyprosesseja omiin metodeihini.

Suunnitteluprosessia tukevien lukujen jälkeen esittelen työskentelyprosessiani, kuvitustyyliäni ja inspiraationlähteitäni sekä kerron lisää valitsemistani tekniikoista kuvituskuvan ja tekstiiliteoksen toteuttamiseksi. Esittelen tekemiäni luon-

noksia ja väri vaihtoehtoja sekä kerron tarkemmin lopullisen kuvituskuvan valintaan liittyvistä seikoista. Opinnäytetyöni valmistumis- ja palautusajankohta on ennen kuin teokseni pääsee esille Galleria Kuvituksen ikkunaan, mutta valmistunut teos esitellään opinnäytetyön luvussa 8.3.

3 Runosta kuvitukseksi

Ennen kuvituksen aloittamista on päätettävä, mitä kuvitetaan. Kuvituksen tarkoitus on tukea kuvitettavaa tekstiä ja johdattaa lukija myös visuaalisesti tekstin maailmaan. Opinnäytetyöni alkaa valitsemani runon analysoinnista, jotta kuvitus ilmentää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tekstin tunnelmaa ja symboliikkaa, jotta ymmärrän, millaiselle aikakaudelle runo sijoittuu.

3.1 Runon esittely

Opinnäytetyöhön valitsemani runo on Elias Lönnrotin vuonna 1880 julkaisemasta kokoelmakirjasta Suomen Kansan Muinaisia Loitsurunoja. Kyseinen kirja löytyy kirjahyllystäni uusintapainoksena vuodelta 2015, suomalaisen kustannusyhtiö Salakirjojen julkaisemana. Kirja sisältää loitsuja niin metsästykseen, haavojen parantamiseen, hyvän sadon loitsimiseen kuin tarinamuotoisia runoja eri eläinten synnystä, sanoja lemmenstatuksesta ja lasten kylvetyksestä. Valitsin juuri tästä kirjasta runon siksi, että olin mielessäni pyöritellyt ideaa esiuskojen tutkimisesta, sukuhistoriasta ja karjalaisista tekstiiliperinteistä ja näiden teemojen yhdistämisestä tavalla tai toisella taiteelliseen työskentelyyni.

Koen työskentelyni aikana surua myös isovanhempieni puolesta, joiden tiedän kärsineen karjalaisuudestaan ja jättäneen karjalan kielen puhumisen. Isoäitini lähti äitinsä ja sisarustensa kanssa evakkoon karjalasta, ja lopulta he muuttivat Ruotsin Suomelle lahjoittamiin taloihin Helsingin Pirkkolaan. Tämän matkan aikana ja seurauksena rajan takaa Hyttilän kylästä, he menettivät ison osan omaisuudestaan, mutta varmasti myös karjalaisesta identiteetistään. Hyttilä sijaitsi

entisen Uudenkirkon kunnassa, nykyisen Venäjän puolella, osana Viipurin lääninä.

Tutkimukseni edetessä koin myös ristiriitaisia tunteita valitsemastani runosta. Aikeenani kunnioittaa ja tutkia sukujuuriani olin kuitenkin valinnut perin ristiriitaisen henkilön kirjaansa mahdollisesti juuriltaan irrottaman runon. Lönnrotin tiedetään keränneen runoja Karjalaisilta alueilta ja muokanneen niiden kieliasua enemmän suomalaisille luettavissa olevaksi. Kalevalan on sanottu olevan suomalaisten kansalliseepos, vaikka se on nimenomaan Karjalan ja karjalaisten perimätietoon ja runoihin perustuva kokoelmateos (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura – Matkalla Kalevalaan). Vuonna 1880 julkaistu Suomen Kansan Muinaisia Loitsurunoja, voisikin yhtä hyvin olla nimetty Suomen ja Karjalan kansan Muinaisiksi Loitsurunoiksi. Tämä myös siksi, että osa esimerkiksi Vienan karjalasta ei ole ikinä kuulunut osaksi Suomea.

Pyrin välttämään opinnäytetyössäni Karjalan ja karjalaisuuden mystifointia, mutta myös liian tunneperäistä tutkimista tiedostaen työskentelyni aihe- ja aikarajoitteet. Kuitenkin luonnonuskon ja kristillisyyden sekoittuessa on karjalaisilla alueilla pysynyt tiukasti myös alkuperäisempiin uskontoihin liittyviä uskomuksia.

Myös karjalan kieli on usein niputettu suomen kielen murteeksi, vaikka karjalaisilla on oma kielensä, jota ei pidä sekoittaa suomen kielen niin kutsuttuihin karjalaismurteisiin (Kotimaisten kielten keskus, n.d.).

Kalevalamitalla tarkoitetaan kirjoitustaidosta riippumattoman runonlausunnan muistamiseen kehittynyttä runomittaa, nelipolvista trokeeta. Tämä suomalaisille kansoille tyypillinen runomitta on auttanut muistamaan runolaulannassa laulettun kansanrunouden säkeet (Kalevalaseura, 15.3.2018). Valitsemani kalevalamittainen runo kertoo tarinan kyykäärmeen synnystä.

Kyykäärmeen synty

Yön tyttö, hämärän neito,

Pitkän puhtehen pitäjä,

Keträsi kivisen langan,

Somerisen soilotteli,

Kivisellä keträpuulla,

Vaskisella värttinällä;

Katkesi kivinen lanka,

Somerinen sormiltansa,

Kiviseltä keträpuulta,

Vaskiselta värttinältä.

Mi lie päiksi päättynynnä,

Siitä sai paha sikiö,

Siitä syntyi kyytöläinen,

Sikisi mato manalan.

(Lönrot 2015, 285.)

3.2 Runoanalyysi

Aloitin analyysin tarkastelemalla valintaani vaikuttaneita tekijöitä, jotka kiinnitti huomioni ja joihin päätöksenteko perustui. Ensimmäisenä asiana huomioni kiinnittyi runon nimeen Kyykäärmeen synty ja seuraavaksi runon mittaan: sopiva pituus pitää kuvituskuvan teon hallittavissa olevana. Olin päättänyt itseäni kiinnostaviksi teemoiksi luonnon ja naiseuden, joten ensimmäinen näistä kriteereistä täyttyi heti runon otsikoinnissa.

Ensimmäisenä runoa lukiessani huomasin runon subjektina olevan nainen, nuori neito, jonka toimista kyykäärme syntyy. Vahvaa symboliikkaa naiseudesta ja pahuudesta, mutta myös luonnosta ja siihen kuuluvasta eläimestä. Runon teemana on luonnon lisäksi käsityöt, langan valmistus ja kehräys, joka liittyy tietysti myös tekstiilialaan. Vanhahtavan kielen tulkinta alkuvaiheessa tuntui raskealta, mutta runon mitta oli joka tapauksessa miellyttävä. Runon valinta kävi loppujen lopuksi helposti sillä valitsemastani kirjasta ei löytynyt toista tämän runon vertaista tekstiä, joka olisi jo alkuvaiheessa saanut visuaalisen ideointiprosessini käyntiin. Tässä vaiheessa en kuitenkaan vielä aloittanut fyysistä luonnostelua, vaan päätin edetä sen suhteen rauhassa ja hyödyntää myös muita tutkimusalueita, runon syntysijan vaikutusta ja kulttuurihistoriaa sekä tekstiiliteoksen tekniikkaan liittyviä seikkoja.

Tunnelmaa tulkitsin runosta syntyvien mielikuvien perusteella. Yleinen tunnelma syntyy tapahtumien ajankohdasta: pitkän yön hämärissä kehräävä neito ja synkkä, kylmän kivinen lanka, josta syntyy pahaksi koettu ja myrkyllinen käärme.

Nainen nähdään monesti varsinkin esiuskoissa, mutta myös kristillisyydessä, voimallisena, elämää luovana ja vaikuttaviin, jopa pelottaviin loitsimisiin kykenevänä. Yöhön liittyvä symboliikka liittyy myös naiseuteen: esiuskoissa ja Kalevalassa kuu ja aurinko olivat jumalattaria, Kuutar ja Päivätär (Mankkinen,

23.2.2021.) Kuutar kehrää kultaisia lankoja, mutta valitsemassani runossa syntävä lanka onkin kivistä, jollain tapaa uhkaavan tuntuista. Kaikki runossa mainitut kehräykseen käytetyt välineet ovat myös jollain tapaa kovia ja kylmiä: vaskinen tarkoittaa metallista, keträ- tai kehräpuu on kivinen, lankakin on somerinen eli karkea tai kivinen.

Kiinnostavan runosta tekee sen kulku: somerisen, kivisen ja vaskisen toisto vahvistaa mielikuvia. Tämä toisto tuo pontta myös runon laulantaan ja lausumiseen. Mitä enemmän itse olen runoa lukenut ja lausunut myös ääneen, sitä voimallisemmin tuntuu tapahtumat runossa etenevän, kunnes käärmeet ovat syntyneet.

3.3 Käärmeestä

Käärmesymboliikan tulkintaan käytin apunani Antero Järvisen kirjaa Käärme – jumalattaresta paholaiseksi. Kirjassa on puhetta Akseli Gallen-Kallelan freskosta, jossa Ilmarinen kyntää kyisen pellon. Tässä yhteydessä Järvinen mainitsee, että kyyt eivät muni, vaan synnyttävät eläviä poikasia. (Järvinen 1997, 145.) Yksityiskohta kiinnitti huomioni, enkä muistanut kuulleen tätä seikkaa kyistä aiemmin, luonnosta ja eläimistä muuten kovasti kiinnostuneena. Asian tarkistettuani se tosiaan pitää paikkansa, kyyt eivät muni, vaan synnyttävät eläviä poikasia. Kyyn synnyn mystisyyden selittäminen runon muodossa tuntui jopa luontevalta. Rantakäärme, jota myös niin kutsuttuna kotikäärmeenä ja elätikäärmeenä on Karjalassa pidetty, sen sijaan lisääntyy munimalla. Kyiden pesät sijaitsevat tavallisimmin kivikossa, kivien kolot tarjoavat suojaa ja talvehtimispaikan, jopa useille kyy-yksilöille samassa pesässä. Kyitä tavataan usein kallioilla lämmittelemässä ja kivisissä maastoissa, joten runossa toistuvat kivinen lanka, kivinen kehräpuu ja somerikko tuntuvat viittaavan nimenomaan myös kyyn elinympäristöön.

Käärmeensynnystä on kaksi tulkintaa myös Kalevalassa, 26. ja 49. runoissa. 26:695–758 kerrotaan Syöjättärestä, jonka syljestä käärme syntyy. Hiisi antoi syöjättären syljelle elämän ja syljestä tuli käärme. Uudemmat tarut taas kertovat, että käärme on syntynyt pirun suusta valuneesta syljestä. Käärmeellä on ollut myös Kalevalan loitsuissa osuutensa. Lemminkäisen lähtiessä Pohjolaan soittimaan, pyysi tämä äitiään pesemään paitansa käärmeen myrkyssä. (Järvinen 1997, 139.) Käärme on yhdistänyt myös tuonpuoleisen elävien maailmaan; Tuonelan kodin vuodekin on tehty kivistä ja peitto kyistä kudottu. Perimätiedon mukaan esiuskojen šamaanit matkustivat Tuonelaan ja takaisin käärmeenä, sie-lueläimenä, joka pääsee uimaan Tuonelan virran verkkojen läpi. (Järvinen 1997, 139–140.)

Itselleni käärmeet ovat kunnioitettava osa luontoa, enkä missään nimessä koe kyytä pelottavana tai inhottavana. Eläintarustoon liittyvät asiat kiinnostavat minua, ja tutkinkin mytologioita ja symboliikkaa usein osana taiteellista prosessiani. Käärmeitä esiintyy harvemmin kuvituksissani, mutta ne ehdottomasti ovat paikkansa ansainneet nyt ja tulevaisuudessa. Myös uudestisyntymiseen liitetty, nahkansa luova käärme symboloi oivallisesti itselleni henkistä kasvua, jota koen opinnäytetyön tekemisen vaativan.

4 Käspaikka – Karjalan perinnetekstiili

Valitsin käspaikat osaksi tutkimustani siksi, että niiden kuvioaiheiden runsaus ja kauneus ovat iso osa karjalaisuutta. Minua kiinnostaa näissä liinoissa erityisesti Karjalan naisten luovuus, kyky kirjoa kuvioaiheita ja tarinoita hyvin omalaatuisella ja taiteellisella tavalla. Kirjoitusprosessini aikana olen pitäytynyt tiukoissa aihe-rajauksissa jättäen pois esimerkiksi ei-esittävät ja geometriset kuvat ja käspaikkojen kirjontatekniikoiden laajemman esittelyn. Opinnäytetyöni käspaikkaa käsittelevään osuuteen olen rajannut perinteiset karjalaiseen kirjontaan kuuluvat kuvioaiheet ja liinojen käyttötarkoitukset. Valintaan nimenomaan käspaikkojen

tutkimisesta on vaikuttanut myös henkilökohtainen sukuhistoriani Karjalankannaksen alueella. Historian saatossa sukuni perintöteksteille ei ole juurikaan säilynyt, mutta yleistä kirjallisuutta aiheesta, valokuvia ja vanhoja kirjontamalleja on runsaasti saatavilla.

Käspaikalla on valtavan rikas ja pitkä historia Itä-Suomen ja Karjalan seuduilla, Itä-Euroopassa ja nykyisen Venäjän alueella. Kuvioaiheisiin on liittynyt perinteisesti piilomerkityksiä, kuten toivomuksia onnesta ja hedelmällisyydestä tai symboliikkaa matkasta henkimaailmaan. Perinteisesti naisten tehtäväksi kuulunut käspaikan valmistus ja kirjonta on hieno esimerkki kädentaidoista aikansa karjalaisessa naisväestössä. (Säppi 2010, 7)

Nainen meni metsään yksin, lauloi runon, valmisti liinan ja kuvitti sen elämänpuulla, pyhillä linnuilla tai Äitijumalattaren yksinäisellä hahmolla. Näiden kuvien avulla hän muisti kansansa uskomukset, tarinat ja rituaalit. Jokainen nainen loi liinansa itse, mutta rituaalit, joissa niitä käytettiin – syntymät, häät, hautajaiset – koskivat kaikkia yhteisön jäseniä. (Kelly 2010, 16)

4.1 Käspaikkojen käyttö

Tavallisin käspaikka on ollut pellavasta valmistettu, noin puoli metriä leveä ja 2-3 metriä pitkä pyyheliina, jota on käytetty lähes kaikissa perheen ja kirkon rituaaleissa ja elämän tilanteissa (Säppi 2010, 7). Käspaikan käyttö arjessa on ollut käsipyyhkeen virkaa ajava liina, jonka kauniit, usein punaisella kirjatut kuviot ovat tyypillisiä karjalaisille liinoille. Arkikäytössä liina sijoitettiin tuvan käsienpesupaikalle, jossa se roikkui vesiastian läheisyydessä (Kuva 2). Käspaikkoja lahjoitettiin häissä sulhasen suvulle, synnytyksen jälkeen vastasyntyneelle, käytettiin synnytyksessä ponnistuksen apuna tai ohjaamaan kuolleen käspaikan omistajan sielu tuonpuoleiseen. Häissä rakkauden symboleina käspaikkaa on käytetty havainnollistamaan sidettä miehen ja naisen välillä. Morsian valmistautui

ennen häitä kutomalla ja kirjomalla jopa 30–60 käspaikkaa sulhaselle sekä häävieraille. Näiden liinojen tarkoituksena oli houkutella hyviä henkiä puoleensa, suojellen samalla pahoilta. Käspaikalla osoitettiin rakkautta myös vastasyntyneelle, joka kiedottiin pyyhkeeseen ensimmäiseksi yöksi. Annetun käspaikan oli tarkoitus kulkea saajan mukana läpi elämän. (Kelly 2010, 16)

Kuoleman kohdatessa käspaikka ripustettiin ikkunaan merkiksi käspaikan omistajan poismenosta. Oman liinan symbolinen arvo ei kuitenkaan loppunut kuolemaan, vaan liinoista tehtiin myös kulkutie sieluille, asettamalla liinat kodin avoimesta ikkunasta hautapaikalle saakka. Näin sielut löytävät vierailulle kotiin juhlatilaisuuksien ajaksi. Sukujuhliin toivotettiin tervetulleeksi myös esi-isät, joiden

käspaikat ripustettiin esille juhlan ajaksi. (Kelly 2010, 16) Muistan vuosia aiemmin nähneeni Helsingissä Kansallismuseon kokoelmissa valokuvan, jossa maa-laistuvalla lähteväksi poluksi oli aseteltu liinoja, ilmeisesti liinat viittasivat juuri henkien matkaan tuonpuoleisesta takaisin kotiin, tai toisinpäin. Valitettavasti en löytänyt kuvaa Finnan arkistoista, mutta se on jäänyt vahvasti mieleeni.

Kuva 2. Lintukuvioiden kirjottu käspaikka käsienpesupaikalla.

4.2 Käspaikkojen esittävästä kuvioaiheista

Karjalaisissa käspaikoissa on samankaltaisia esittäviä kuvioaiheita kaikkialla karjalaisella alueella. Niissä on voimallisia elämänpuita, suuria jumalatarhahmoja kädet kohti taivasta, lintuja istumassa jumalattaren molemmin puolin. Kuvioita on joskus kerroksittain kuin venäläisissä kirjontatöissä; jumalatar saattaa kasvaa puusta tai hänelle on voitu kuvata hirvieläimen sarvet päähän. (Kelly 2010, 17.) Kellyn mukaan aiheiden kristillistäminen näkyy 1800-luvulla, kun naiset alkoivat kirjoa käspaikkoja lahjaksi kirkolle. Jumalattaren käsissä olleet elämänpuut saatettiin vaihtaa risteiksi tai käspaikan keskelle kirjottiin ristikuvio. Vanhojen kirjonta-aiheiden analysointiin liittyy tietynlaista monitulkintaisuutta, sillä usein alkuperäisen liinan suunnittelija on jo kuollut ja moni liina on vain osittain säilynyt. Aiheiden merkitykset ovat sidonnaisia suunnitteluhetkellä elettyyn aikaan ja uskomuksiin, alueellisiin vaihtelevuuksiin sekä sukupolvelta toiselle siirtyneeseen perimätietoon ja sen muuntumiseen aikojen saatossa.

Seuraavat kirjontakuva-aiheiden tulkinnat elämänpuusta ja sarviaiheista, hakasneliöistä ja spiraaleista perustuvat Mary B. Kellyn tutkimuksiin aiheesta ja asialähteenä on käytetty kirjaa Käspaikka – Muistiliina. Kaikissa alla esitetyissä tulkinnoissa on tarkasteltu näiden kuvioaiheiden liittymistä jumalatar- ja naiseus-symboliikkaan. Kellyn tutkimusten lisäksi kirjoitan omaa pohdintaa kuvioaiheista osaksi kuvituskuvani tietoperustaa.

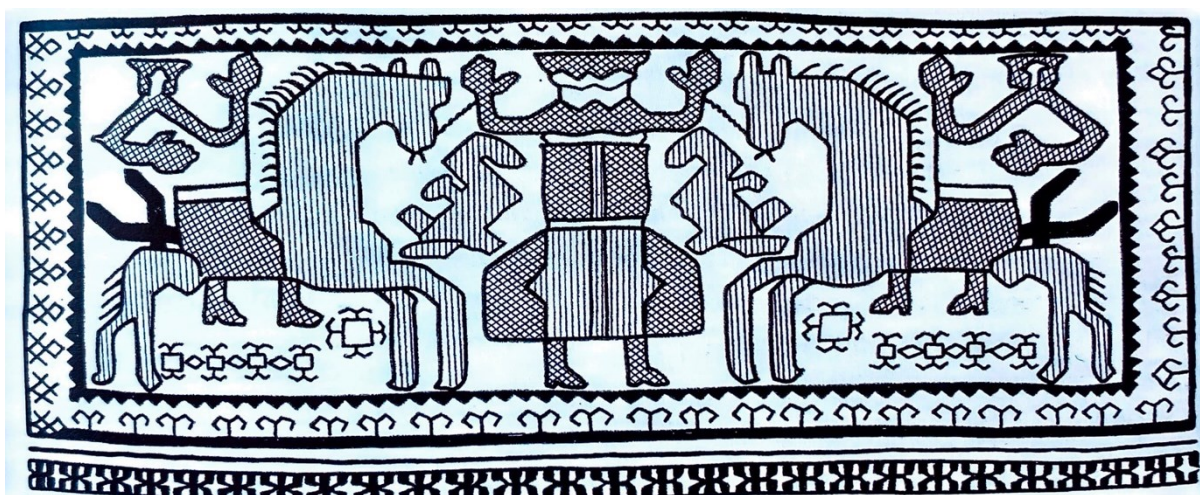
Kun jumalatar kuvataan pitelemässä puuta, hän symboloi matkaa henkimaailmaan tai taivaallisten olentojen valtakuntaan. Karjala on se alue, jossa puuta pitelevä jumalatar – toisinaan seisomassa puun vieressä, toisinaan ikään kuin muuttumassa puuksi – on esillä vahvimmin. (Kelly 2010, 20.) Elämänpuun kuvaaminen on verrannollista myös osaan käärmesymboliikasta, elämänpuu nähdään nahkaansa luovan käärmeen tavoin uudestisyntymisen merkinä.

Kuva 3. Kirjontakuviossa on jumalatarhahmo elämänpuiden välissä

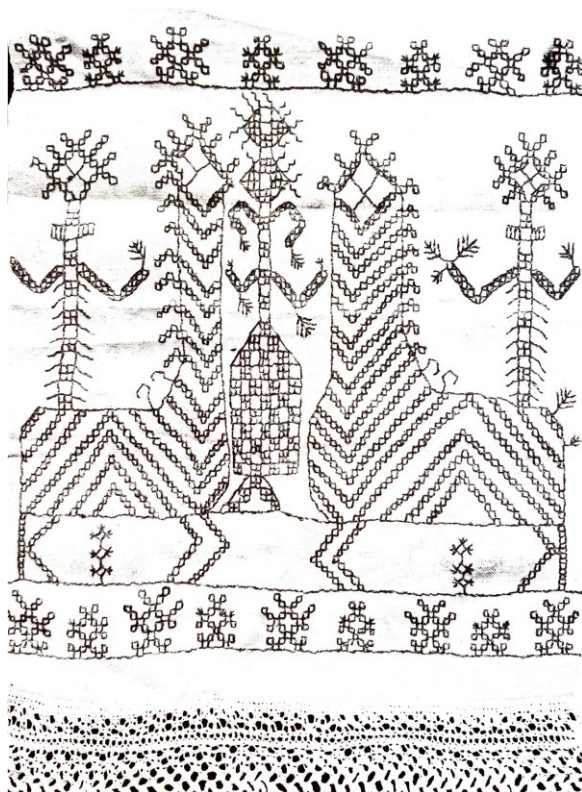
Mirja Kastisen kirjoma käspaikka (Kuva 3), jonka alkuperäinen malli on peräisin Suojärveltä Viipurin läänistä. Kukkivien puiden keskellä on suuri äitijumalatarhahmo, pään ympärillä on sädekehä ja kädet ovat alaspäin kaartuneet. Alaspäin suunnatut kädet siunaavat viljelysmaan ja viestivät hyvän sadon toiveesta. (Kelly 2010, 31.)

Rituaalitekstiileihin kuvatuissa symboleissa on niin jumalatarhahmon käteen kuin päähänkin sijoitettuna abstrakteja yhteen kietoutuneita spiraaleja sekä sarven tai hakaristin kaltaisia aiheita. Sarvet ja spiraalit ovat aina hedelmällisyyden tuojia. (Kelly 2010, 22–23.) Tulkinnat sarviaiheista otin mukaan tarkasteltavaksi, koska hedelmällisyys on koettu kiinteäksi osaksi naiseutta ja sitä, miten nais-hahmoja on kuvattu ja kuvataan kaikissa kulttuureissa, kaikilla taiteenaloilla ja aikakausilla. Käspaikkojen kuvioiden on toivottu niin ikään tuovan hedelmällisyyttä sen omistajan talouteen, varmasti niin aineetonta kuin aineellistakin, lapsia, terveyttä, hyvää satoa ja onnellista elämää. Myös valitsemassani runossa naisen hedelmällisyys on läsnä. Niinkin arkinen toimi kuin langankehruu kuvataan runossa elämää luovana.

Kuva 4. Jäljennös kirjontakuvioista "Kevätkyntö"

Kirjontakuviossa (Kuva 4) miesratsastajat tervehtivät hevostensa suitsia pitelevää jumalataria. Hevosten alle kuvatut neliöt edustavat siemeniä ja hedelmällisyyttä. Rituaalipyhye 1800-luvun Venäjältä. (Kelly 2010, 29.) Jumalatar on vahva symboli, johon liittyy monia uskomuksia naiseuden voimasta, luonnosta, jumalattarista kuten Päivättärestä ja Kuuttaresta, hedelmällisyydestä ja suojeluksesta. Naista esittävät kuvioaiheet ovat kristinuskon myötä osin vaihtuneet myös Neitsyt Marian kuvaamiseen.

Kuva 5. Kirjontakuvio "Kevään tulo"

1800-luvulta peräisin olevassa suojärveläisessä käspaikassa (Kuva 4) kaksi ratsastajaa kohtaa auringonjumalattaren. Venäläisten tutkijoiden nimeämässä kuviossa "Kevään tulo" eteenpäin katsova äitijumalatar kannattelee käsissään versoja. Jumalattaren molemmin puolin hevosten ratsailla ovat tyttäret pitelevät käsissään niin ikää versovia oksia, tytärten ja ratsujen päät ovat auringonsäteiset. Keskuskuvion yllä ja alapuolella ovat vinoneliöt kuvaavat satoisia peltoja, hevosten vatsojen alla kasvaa myös pienet elämänpuun taimet. (Kelly 2010, 34.)

Kuva 6. Marppa Martsikainen

Kuva 7. Uudempi toisinto

Semoin emäntä Marppa Martsikainen (Kuva 6) kirjoo alkuperäistä käspaikkaa vuonna 1927. Tyyni Vahterin ottaman valokuvan perusteella Ritva Martsikaisen Ilomantsissa 2004 kirjoma toisinto (Kuva 7). Liinassa linnut istuvat elämänpuiden latvoissa, myös ristikuvio on sisällytetty kirjontamalliin.

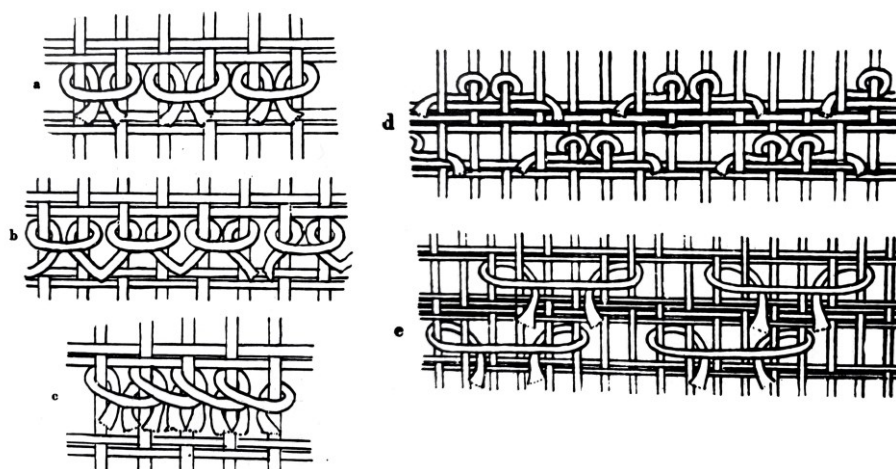
Tutkimus käspaikoista auttoi luomaan tunnesidettä runon maailmaan, ymmärtämään ajalle ominaisia uskomuksia sekä luonnon ja ihmisen symbioosin näkymistä myös tekstiilien kuvioaiheissa. Kirjontakuvioiden tutkiminen osana prosessia loi hyvää tietoperustaa kuvituskuvan tekemiselle ja luonnosten syntymiselle. Käspaikkoihin liittyvän symboliikan yhdistäminen myöhemmissä työskentelyvaiheissa syntyi luontevasti, vaikka tekstiiliteoksessani en yhdistä karjalaista kirjontaa itse työhön.

5 Ryijy – Käyttötekstiilistä taidearteeksi

Jokainen suomalainen on varmasti elämänsä aikana nähnyt useamman ryijyn: kotiseinällä, julkisissa tiloissa, isovanhemmillaan tai museoissa. Näillä nukite-
tuilla tekstiileillä on pitkät perinteet Pohjolassa ja niiden historiaan, käyttötarkoi-
tuksiin ja valmistustapoihin perehtymiseen ja opetteluun saa helposti käytettyä
vuosia. Ryijyt ovat monelle arkinen osa suomalaista kotia, mutta ne ovat myös
kaunis käyttö- ja koriste-esine, jotka ovat paikkansa ansainneet taidenäytte-
lyissä. Tarkastelen seuraavissa alaluvuissa ryijyn käytön historiaa ja tekni-
koita. Vaikka tekstiiliteokseni ei tule olemaan perinteisillä määritelmillä ryijy, pyr-
kimyksenäni on inspiroitua kansanomaisista ryijyistä ja niiden kuvioinneista ku-
vituskuvaa suunnitellessa.

5.1 Tekniikoista, historiasta ja ryijyn käytöstä

Teknisesti määritellen ryijy on kudonnainen, joka koostuu loimista, kuteista ja nukista. Nukat ovat lyhyitä langanpätkiä, jotka kiinnitetään loimilankoihin solmi-
malla, tasaisin välein niin, että ryijylle ominainen pinta ja haluttu kuvio muodos-
tuu. (Toikka-Karvonen 1971, 11.) Solmimistapoja on useita (Kuva 8), nukka on
tavallisimmin vain ryijyn toisella puolella, mutta erityisesti Suomesta on run-
saasti esimerkkejä kaksipuolisesti nukitetuista ryijyistä.

Kuva 8. Ryijynukan solmimistapoja

Solmimistavoista riippuen nukka voi olla joko yhtenäisinä lankalenkkeinä tai auki leikattuina tupsuina. (Toikka-Karvonen 1971, 13.) Samanlaista nukan muodon vaihtelua voidaan hyödyntää myös tuftaustekniikalla valmistetuissa ryijyissä ja matoissa, leikkaamalla nukka auki tai jättämällä lenkille. Tässä tuftauksen ja ryijynsidonnan ero on selkeimmillään, tuftauksessa nukka painetaan neulan tai tuftauskoneen avulla pohjakankaan läpi loimi- ja kudelankojen lomaan, jolloin se vaatii työstöpuolelta myöhemmin liimauksen pysyäkseen paikoillaan. Perinteisessä ryijynsolminnassa nukka kiinnitetään solmulla omalle paikalleen.

Nykyisen Suomen alueelle ryijynkudonnan arvioidaan rantautuneen ensin Ahvenanmaalle ja lounaisrannikolle osin viikinkien kulttuurivaikutuksen myötä 700- ja 800-luvuilla. Näiltä alueilta ryijynkudonta on levinnyt muualle Suomeen vasta myöhäiskeskiajalla ja uuden ajan alussa, jolloin ryijyillä korvattiin osin turkisten käyttöä. (Toikka-Karvonen 1971, 33.) Alun perin ryijyn käyttötarkoitus on mitä ilmeisemmin ollut siis täysin arkinen, taljan korvikkeeksi tarkoitettu koristelematon, lämmin peite. Lämmittävä ja pehmeä nukkapuoli oli käyttäjänsä vasten esimerkiksi veneessä tai reessä (Kuva 9), sileän puolen jäädessä näkyville. Lähinnä esteettisistä syistä levitettiin käytössä olevan ryijyn päälle usein värikäs, kuviolliseksi kudottu vaippa: raanu tai tākänä. (Toikka-Karvonen 1971, 67.) 1400-luvulta saakka on linnojen kirjanpidossa ollut merkintöjä peittokäytössä olleista ryijyistä ja Ahvenanmaalla ja Lounais-Suomessa saatettiin kruununverot periä villojen lisäksi ryijyjen muodossa. Ryijyjä kudottiin sekä linnoissa että kartanoissa suuret määrät omaan, mutta myös esimerkiksi Ruotsin hovin käyttöön. (Sihvo 2009, 15–16.)

Kuva 9. Reki- tai markkinaryijy roikkuu reen laidan yli.

Kuvioaiheena risti on vanhimpia ryijyjen esittävästä aiheista. Sitä on säilyneiden varastoluetteloiden mukaan kirjottu kirkkojen käytössä olleisiin paariryijyihin jo 1600-luvun alkupuolella. Pohjoismaissa paariryijyä on käytetty vähintään keskiajalta saakka vainajan päälle levitetynä. (Sihvo 2009, 88-89.) Ryijyjen käytön symboliikkaan liittyy myös käytännön syistä muodostuneita tapoja: keskiaikaisen kirkon jääkylmällä kivilattialla tuntikausia messun aikana seisovan papin jalkojen alla alettiin käyttää ristikuvioiden koristeltuja ryijyjä. Ristikuvioiden koettiin tuovan turvaa ja näin ollen ryijy tavallaan suojeli pappia myös pahoilta hengiltä. Papin seistessä ryijyllä, alkoi luonnollisesti muovautua myös vihkirijyperinne. Morsiusparit saivat yhtä lailla oman, suojelevan ja koristeellisen ryijyn jalkojensa alle vihkimistöimituksensa ajaksi. Juhlava ja käytännöllinen tapa levisi ilmeisen nopeasti, ja morsiusryijyjä alettiin kutoa jokaiselle vihkiparille. Ryijyihin kudottiin parin nimikirjaimet, vihkimisvuosi sekä joukko niin pakanallisia, kuin kristillisiä onnea tuottavia symboleita. (Toikka-Karvonen 1971, 88-89.)

Vihkirijyn käyttöönotto on siis mitä ilmeisemmin ollut avainasemassa koristeellisempien ryijyjen kehittämisessä ja kuvioaiheiden esittävyden monipuolistumisessa.

5.2 Ryijyjen kuvioaiheista

Jossakin vaiheessa on huomattu, että lämpimyys ja kauneus voidaan yhdistää, jos kutoo ryijyn sileänpuolen samaan tapaan koristeelliseksi kuin irtovaipat tai tākänät. (Toikka-Karvonen 1971, 67).

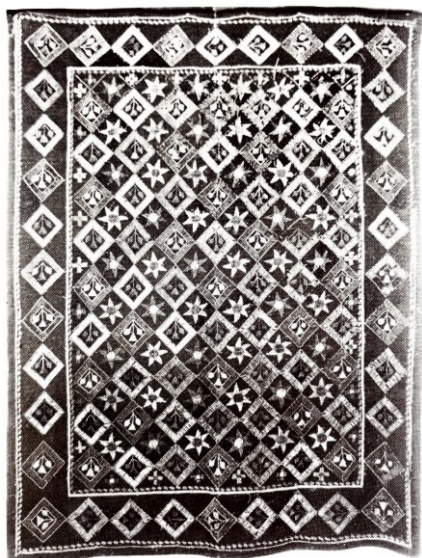
Arkisista käyttöryijyistä alkoi toden teolla siirtymä koristeryijyihin 1800-luvulla, jolloin kuvioaiheiden monipuolisuus, värien käyttö ja materiaalin laatu olivat kansanomaisessa ryijykudonnassa korkeimmillaan (Toikka-Karvonen 1971, 145). Kuitenkin jokseenkin ilmeisen rajoittava tekijä kotoperäisten kuvioaiheiden kehittymiselle on ollut vierasperäisten vaikutteiden tulo Suomeen, jonka myötä esimerkiksi kasvilajien yksipuolisuus näkyy kuviosuunnittelussa. Tuskin moni satakuntalainen ryijynkutoja on nähnyt luonnossa tulppaania tai neilikoita, mutta malliesimerkkien eksoottiset kasvilajit ovat kiehtoneet ja kutojat ovat mitä ilmeisemmin pyrkineet valmistamaan yhtä loistokkaita ryijyjä kuin lähikartanon kauden ja uusin ryijy on ollut. (Toikka-Karvonen 1971, 224.)

Seuraavat kolme lähtökohtaa ovat varsinaisen koristeryijyn syntymiselle ja kehittymiselle otolliset 1500-luvulle pohjautuvat perinteet:

- Ryijy, jonka keskiala on kuvioton mutta reunukseltaan värikäs. Tämän tyyppiset ryijyt ovat olleet otollisia morsiusryijyn synnylle, sillä keskialueen tyhjä tila oli hyödynnettävissä kuvioaiheille.
- Ryijy, jonka koko alan peitti tasainen kuviopinta (tähti-, ruutu- tai ristikuosi) (kuvat 10 ja 11)
- Leveistä ja vaakasuorista osioista syntyvä kokonaisuus, jota esimerkiksi koptilaiset seinäryijyt ja suomalaiset kuvatäkit noudattivat. (kuva 12)

(Toikka-Karvonen 1971, 152–153.)

Kuva 10.

Kuva 11.

Kuva 12.

Ryijyissä minua kiinnostaa erityisesti kansanomaisten ryijyjen kuvioaiheet, ryijyjen käyttöön liitetyt uskomukset ja miten ryijy on muovautunut käyttöesineestä sen varhaiseksi taideteoksen asemassa olevaksi muodoksi. Sommitelmien vaativuus tulee esille ryijyn puolien peilautuvuudessa, kun kuviot kohtaavat keskilinjassa, vain taitava ja tarkka kutoja onnistuu kuvion saumattomassa yhdistymisessä varsinkin, jos ryijy on kudottu kahdessa osassa. Toikka-Karvosen kirjassa on monia esimerkkejä hienoista ryijyistä ja alle olen valinnut omaa suunnittelutyötäni tukevia ja itseäni kiinnostavia kansanomaisiaryijyjä.

Kuva 13. Ryijy, jossa on kannuksenpyörä keskialalla.

Kuhmalahdella vuonna 1787 kudotussa ryijyssä (Kuva 13) on keskialalla olevan kannuksenpyörän, kahdeksanhaaraisen tähtikuvion, hallitsema sommitelma. Tässä ryijyssä minua inspiroivat erityisesti värit. Toikka-Karvosen mukaan kannuksenpyörä tunnetaan jo antiikin lattiakoristeista sekä Egyptin koptilaisista tekstiileistä. Keski-Euroopassa se on yleistynyt vasta keskiajan jälkeen ja sieltä se on kulkeutunut kirjontamallien mukana myös Suomeen. Kannuksenpyörä oli ilmeisen tavallinen geometrinen kuvioaihe myös Karjaisessa kirjonnassa 1800-luvulla. (Toikka-Karvonen 1971, 196.) Jättäessäni pois geometrinen kirjontakuvioiden käsittelyn käspaikkoja koskevasta luvusta sopii kannuksenpyörä silti ryijyosioon mielestäni erinomaisesti, sillä kuvio herää enemmän eloon värikkäästi kudottuna ryijypintana.

Kuva 14. Längelmäellä kudottu ryjy.

Längelmäellä vuonna 1825 kudotun ryijyn yksinkertaisuus kiehtoo (Kuva 13). Valitsin ryijyn tarkasteltavaksi sen kiinnostavan kerroksellisuuden ja rytmensä vuoksi. Keskeltä ryijyä alkava kannuksenpyörä kasvaa, kertaantuu ja muuntuu sitä mukaa, mitä lähemmäs ulkoreunoja tullaan. Reunuksen muotokieli on jollain tapaa puhutteleva, tunnistan siinä olevien elementtien sopivan hyvin myös omaan taiteelliseen tyyliini.

Kuva 15.

Kuva 16.

Kuva 17.

Nämä kolme puuaiheista ryijyä valitsin niiden sommitelmien perusteella. Jokaisessa ryijyssä on keskellä yksi puu, jota ympäröi vinoneliöt. Keskenään samankaltaiset ryijyt osoittavat puuaiheen kevyttä variointia kutojasta riippuen. Ryijyissä näkyvien sommitelmien vaihtelevuus ja erityisen hienosti rakentuvat kuviot (kuva 15) on vaatinut tarkkuutta. Keskialueelle sijoitetut puut kasvavat koko keskiosan pituudelta jylhästi kohoavina ja vankkoina, niiden ympärille sijoitellut elementit elävöittävät kuviomaailmaa ja tuovat jopa liikkeen tuntua. Jokaisen kehysten kuviointi on omanlaisensa, yhdessä se on selkeärajainen ja suora (Kuva 16), sisällä tiimalasia muistuttavaa kuviota ja pientä yksinkertaista koristekuviota useammassa kerroksessa. Toisessa sisemmän kehyskerroksen tummempi ruutu yhdistyy peilautuvasti ulomman kehysten eri väriseen vastaavaan kuvioon (Kuva 15). Viimeisessä, Paraisilla kudotussa ryijyssä (Kuva 17), kehys on kuvioitu kauttaaltaan vinoneliöillä, joiden vaihtelevuus ja rytmikkyys luo jopa leikkisää tunnelmaa, kehys ei ole tiukasti rajattu vaan kuviot ikään kuin häipyvät ryijyn ulkoreunoja kohden. Kuten käspaikoissa, on ryijyissäkin näkynyt paljon elämänpuuaiheita ja teema on tuntunut olevan suosittu.

Kuva 18. Urjalassa kudottu värikäs ryijy.

Viimeiseksi valitsin jälleen värityksensä ansiosta huomioni kiinnittäneen ryijyn, joka on kudottu Urjalassa vuonna 1799. Kauniit kasviaiheet, yksityiskohtien määrä, runsas värien käyttö ja kuviopintojen yhdistely muistuttavat osittain jopa omaa piirustustyyliäni. Tämä ryijy sopisi hyvin myös moderniin sisustustyyliin, ilotteleva värikimara ja monenlaiset kiehtovat muodot toisivat iloa ja silmänruokaa. Ryijyä tutkiessa huomaa jatkuvasti uusia yksityiskohtia: korostusvärin käyttö on harkittua, silti leikkisän oloista ja hienot kontrastit pientenkin yksityiskohtien välillä on luotu niin, että kuviot pysyvät yhä selkeinä.

Huomaan Toikka-Karvosen Ryijy kirjaa lukiessani, että mustavalkokuvien runsaus tylsyyttää monia kuvioaiheiltaan mielenkiintoisia ryijyjä ja niiden sivuuttaminen käy suhteellisen vaivattomasti. Mielenkiintoa herättää mustavalkoisista kuvista vain ne teokset, joista voi nähdä yhä vahvat kontrastit kuvioiden välillä, aihe on muuten jollain tapaa puhutteleva tai erityisen taidokkaasti kudottu.

Projektini kirjallisen osuuden edetessä löysin kiinnostavia yhtäläisyyksiä perinteisten suomalaisten ryijyjen ja karjalaisten käspaikkojen käytöstä ja koristeiluista. Samaan tapaan kuin käspaikoilla, on ryijyilläkin uskottu olevan suojelluvia voimia. Ryijyn ensisijainen tehtävä onkin ollut lämmittää ja suojata käyttäjäänsä luonnonvoimilta. Paariryijyn käyttö vainajaa kuljetettaessa ja hautajaismenoissa on ryijy saatettu kokea tarpeelliseksi tuonpuoleisessa. Saman kaltaisesti karjalaiset ovat kotinsa ikkunaan ripustaneet vainajien käspaikkoja heitä kunnioittaakseen ja opasteiksi vainajan hengelle. Myös Karjalan ortodokseilla on tapana ripustaa käspaikkoja ja samankaltaisia rituaalipyyhkeitä hautaristeihin. Vihkirijyt, samoin seremonialliset käspaikat morsiamen niitä kutoessa ja kirjoessa, ovat tuoneet toivomuksen onnesta ja hedelmällisyydestä, karkottaen pahoja henkiä ja houkuttellen luokseen suopeita. Tutkiessani näitä kahta tekstiiliperinteen osaa Karjalassa ja Suomessa, heräsi yllättäviäkin tunteita: surua ja kaihoa. Nykypäivänä tekstiilin käyttöarvo ja tunneside on usein köyhä ja todella lyhytikäinen. Harva liina, matto tai peite tehdään koko elämän kestäväksi, samaan tapaan vielä vain sata vuotta sitten. Monikaan käyttötekstiili ei ole yhtä tiiviin tunnesiteen lataama, henkilökohtainen, yksilöllisesti kuvioitu ja arvossa pidetty.

6 Haastattelut

Halusin liittää osaksi opinnäytetyötäni sarjan laadullisia haastatteluja, joiden vastausten avulla voisin tarkastella ja kehittää omaa työskentelyäni, prosessejani ja saada myös vinkkejä käytännön työn tekemiseen. Haastatteluista halusin selvittää kuvitusta ja tekstiilitaidetta ammattimaisesti tekevien taiteilijoiden inspiraation lähteitä ja työskentelymetodeja. Analysointimenetelmänä käytän teemointitelevaa sisältöanalyysiä, jossa nostan opinnäytetyöhöni sopivia teemoja saamistani vastauksista. Niiden perusteella reflektoin omia työskentelymetodejani.

Kaikki haastateltavat henkilöt ovat itseäni kiinnostavia taiteentekijöitä, jotka työskentelevät niin tekstiilien kuin kuvitusten parissa. Henkilöt on valittu visuaalisista lähtökohdista, mutta myös niin, että jokaisen tekijän tyyli eroaa selvästi toisista. Haastattelut tapahtuivat sähköpostitse, esittelin haastateltaville lyhyesti opinnäytetyöni aiheen ja siirryin kysymyksiin. Haastattelut on toteutettu GDPR:n mukaisesti ja haastateltavat ovat antaneet suostumuksensa käyttää vastauksiaan osana opinnäytetyötäni. Valitsin sähköpostihaastattelut sen suomien aikatauluvapauksien vuoksi: pyysin osallistuvia haastateltavia vastaamaan tiettyyn päivämäärään mennessä, joten erillistä haastattelu-aikaa ei tarvinnut sovittaa aikatauluihin.

6.1 Haastateltavat ja kysymykset

Haastateltaviksi valitsin taiteen maisteri Matilda Palmun, jonka työskentelyssä näkyy rikas ja kirjava värimaailma, itseäni inspiroiva leikkisyys ja todella taidokkaasti rakennetut kokonaisuudet kuvituksissa ja kuosisuunnittelussa. Hänen Instagraminsa on täytynyt pitkin kevättä myös tuftatuilla teoksilla. Palmun lisäksi haastattelin Piia Ketoa, tekstiilitaiteen maisteria, jonka kuoseja on nähty muun muassa Arabian Piilopaikka-astioissa. Hänen tyyllissään minua kiehtoo yksityiskohtien runsaus, kuvituksissa esiintyvien hahmojen oivallinen tyyllittely ja vahva visuaalinen – omaleimainen kädenjälki. Haastateltavaksi valitsin myös Satu Rautiaisen, niin ikään taiteiden maisterin, joka opinnäytetyötä tehdessani opiskellee myös Metropolia Ammattikorkeakoulussa tekstiilisuunnittelijaksi. Rautiaisen maalatut tekstiiliteokset ovat upeita, erittäin kiehtovat kuvalliset maailmat rakentuvat hienoiksi kokonaisuuksiksi ja siksi halusin kuulla lisää myös hänen työskentelystään. Edellisistä poiketen neljäs haastatteleman taiteen maisteri on Niina Mantsinen, joka tunnetaan erityisesti tuftatuista graffitiryijyistään, jotka hän toteuttaa yhteistyössä graffititaiteilijoiden kanssa. Häneltä kiinnosti saada näkökulmaa toisten taiteilijoiden kanssa työskentelyyn, sekä tuftauksen valmistukseen.

Sähköpostihaastatteluissa kysymäni kysymykset:

Miten aloitat kuvituksen tekemisen?

Mantsiselle: Miten teet valinnat graffiteista, joiden pohjalta toteutat ryijysi?

Miten siirrät ideasi tekstiileihin, mitä työvaiheita käyt läpi?

Mantsiselle: Millainen prosessi kokonaisuudessaan graffitista ryijyksi työstäminen on?

Millaiset aiheet inspiroivat työskentelyäsi tällä hetkellä?

6.2 Haastattelujen analysointi

Tekemieni haastattelujen vastauksia (Liite 1) analysoidessani reflektoin omaksi yllätyksekseni eniten työskentelytekniikoitani. Taiteellisen työskentelyn aloittamiseen on yhtä monta tapaa kuin on taiteilijoitakin: valokuvaus, luonnostelu tai ideataulun tekeminen eivät ole ainoat oikeat vaihtoehdot. Matilda Palmu kertoo aloittavansa työskentelyn esimerkiksi kuuntelemalla musiikkia tai kävelevänsä metsässä, hän kertoo tämän selkiyttävän aihetta ennen varsinaisen kuvituksen aloitusta.

Pyrin säilyttämään intuitiivisen otteen kaikessa mitä teen, joten annan tilaa myös yllätyksille, en esimerkiksi tee todella tarkkoja luonnoksia värikarttoineen ennen lopullisen teoksen tekemistä vaan annan prosessin johdattaa. (Palmu, 14.1.2022.)

Palmun mainitsema intuitiivisuus onkin varsin tärkeä osa myös omaa taiteellista prosessiani. Intuitiivisessa työskentelyssä on tärkeää seurata omaa linjaa ja tyyliä, koen usein värikarttojen tekemisen tietyllä tapaa rajoittavana tekijänä, ellei kyse ole asiakastyöstä, johon on selkeästi määritelty värit etukäteen. Alitajunnassa tapahtuva suunnitteluprosessi, värien valikoiminen tunnetiloja tai ympäristöä mukaillen, sosiaalisen median tuottamasta kuvavirrasta inspiroituminen

tai trendien seuraaminen on sekoitus tietoisia valintoja ja intuitiivista, tiedostamattomasta tajunnasta tulevaa virtaa, joka siirtyy taiteelliseen prosessiin aina jollain tapaa.

Piia Keto kertoo olevansa tarinallinen työskentelijä, myös asiakaslähtöisesti työskennellessään. Tarina voi syntyä montaa eri kautta, hän saattaa kirjoittaa tarinan, jolle alkaa tehdä kuvituksia. Jos tarina ei tunnukaan toimivan luontevasti Keto kertoo vaihtavansa luonnosten tekemiseen: ”Muodot löytävät parin, värit sytyttävät kuvituksen eloon ja hahmot alkavat elämään tarinaa.” (Keto 11.1.2022.) Keto mainitsi siirtyneensä piirtämään lähes kaiken digitaalisesti pari vuotta sitten. Valintaan vaikutti se, että tiedostot ovat käytännössä heti painovalmiita asiakkaalle ja tekniikkana digitaalisesti suoraan vektoriksi piirtäminen on nopeampaa. Myös Satu Rautiainen (12.1.2022) kertoo vastauksessaan pyrkivänsä pitämään leikkisyyden läsnä luovassa prosessissaan. Tämä toistuu kaikissa vastauksissa, taiteellisuuden pitäminen mahdollisimman kevyenä unohtuu itseltäni usein ja piirtämisestä tulee uuvuttavaa.

Tuftaukseen liittyvät vastaukset, jotka sain Niina Mantsiselta, osoittautuivat erityisen hyödyllisiksi. Hänen työskentelyprosessistaan sain hyviä vinkkejä oman tekstiiliteokseni valmistamiseen, sillä ammattimainen tuftaus ei entuudestaan ollut minulle tuttua. Mantsinen (22.1.2022) myös mainitsi, että tällä hetkellä häntä kiinnostaa Karjalaiset käspaikka perinteet, mikä olikin ilahduttavaa, kun itsekin tutkin aihetta opinnäytetyössäni.

Yllättäen myös yhteinen inspiraationlähde viimeaikaiselle työskentelylle löytyi Mantsisen haastattelun yhteydessä: tekstiilien spirituaalinen merkitys sekä ekologisemmat lankavalinnat. Jokaista haastateltavaa inspiroi jollain tapaa ihmisyyys, ihmiskeho, seksuaalisuus, unet, perinteet ja ihmisen kädenjälki ympäristössämme. Myös tyyppilliset luontoaiheet, kukat ja kasvit, puutarhat, eläimet ja

mielikuvitusmaailmojen luominen ja tietynlainen eskapismi näinä aikoina tuntuivat inspiroivilta ja taide jos joku on hyvä tapa kanavoida myös tunnetyöskentelyä.

7 Kuvituksen synty

Kuvituksen lähtökohtana on tarve kuvalle. Usein kuvitettavana on teksti, kuten kirja, runo tai artikkeli, teksti kaipaa kuvaa rinnalleen. Yhteistyökumppanini Kuvittajat ry:n toiminnan pääpainon ollessa kuvittamisessa, on selkeää, että opin näytetyöni tulee liittyä kuvitukseen ja kuvittamiseen. Leikkittelin mielessäni ajatuksella digitaalisuudesta, fyysisestä tekstiilistä ja näiden yhdistämisestä. Ennen kuvituksen aloittamista olin päättänyt toteuttaa tekstiiliteokseni tuftaamalla.

Tuftaus tuo kuvittamiseen omat haasteensa: Kuinka kohtisuora lankanukka vaikuttaa kuvituksen suunnitteluun? Kuinka yksityiskohtainen kuvitus voi olla? Entä lankojen värivalikoiman tuomat rajoitukset?

7.1 Pohdintaa omasta visuaalisesta työskentelystä

Visuaaliselle maailmalleni tyypillisiä piirteitä ovat naishahmot, vahvojen värien käyttö ja mystiset teemat. Inspiroidun pop-kulttuurista, kuten sarjakuvista, videopeleistä ja elokuvista, lapsuuden nostalgiasta ja tyypillisistä luontoaiheista, kuten kasveista ja hyönteisistä. Aloittelevana kuvittajana koen vahvan visuaalisen kädenjäljen olevan tärkeä asia ja se toimii käyntikorttina ja erottaa kuvittajat toisistaan. Oman kuvailmaisulleni tyypillisen maailman luominen on vaatinut paljon työaikaa, kokeiluja ja tyylini muokkaamista. Pidän kuvittamisesta ja sen luomista raameista työskentelylle. Se inspiroi ja mutta myös rajoittaa, eniten nautin omien taideprojektien tekemisestä.

Vuosien varrella olen siirtynyt lähes kokonaan digitaalisen taiteen tekemiseen. Luonnostelen ja piirrän kuvitukset ja muut projektini Applen iPadilla ja saman

valmistajan digitaaliseen piirtämiseen tarkoitetulla kynällä. Piirtämisen ohjelmistona käytän Procreate-ohjelmaa. Viimeistelyt ja kuvan koon muutokset saatan tehdä vielä Adoben Photoshopilla, mutta se on harvinaisempaa.

Tuftausta suunnitellessani pohdin omaa kuvallista ilmaisuani siinä, miten paljon yksityiskohtien karsintaa joutuisin tekemään, jotta kuvitukseni toimii tuftattuna tekstiilinä. Työn lopullinen koko määrittäisi mahdollisten yksityiskohtien määrän, mutta silti joutuisin mukauttamaan tyyliäni valitsemani valmistustekniikan puitteissa. Lanka toimii väripintana ja yksityiskohdissa niin eri lailla kuin kynällä piirrettyssä kuvassa, nukka elää, liikkuu ja vaihtaa jopa värin sävyä, riippuen ympäristöstä ja tekniikasta. Erivärisiä ja -sävyisiä lankoja sekoittamalla saa myös elävämpää nukkapintaa, värejä voi häivyttää, kuvioiden värit voivat liukua sävystä toiseen ja tiukkojen rajojen tekeminen väripintojen välillä voi olla haastavaa.

7.2 Luonnoksia ja ideointia

Luonnostelussa lähdin liikkeelle pohtimalla sitä, mitkä tekijät ja elementit aiemmin tutkimissani teksteissä inspiroi ja miten yhdistäisin oman visuaalisen maailmani runon teemaan. Ryijylle tyypillinen sommitelma oli selkeä valinta alusta asti, eli halusin perinteisen kehyksen ja keskialalle itse kuvan, joka mahdollisesti peilautuisi keskilinjasta.

Tutkin Museoviraston arkistoista valokuvia (Kuvat 19, 20, 21), joissa naiset keh räävät värttinällä lankaa, istumalla kuosalin, eli kehräpuun istuinlaudalla. Kuvassa 19 Maria Kuusitalo, majatalon emäntä, kehrää lankaa Suistamon Kirkonkylässä vuonna 1929. Kuvassa 20 istuinlaudalla istuu Anni Pulkki, joka kehrää lankaa Kontiolahdella, Pohjois-Karjalan maakunnassa vuonna 1911. Uusimassa kuvassa (kuva 21) kansanpukuun pukeutunut nainen kehrää lankaa Seurasaaren juhannusjuhllilla vuonna 1974.

Kuva 19.

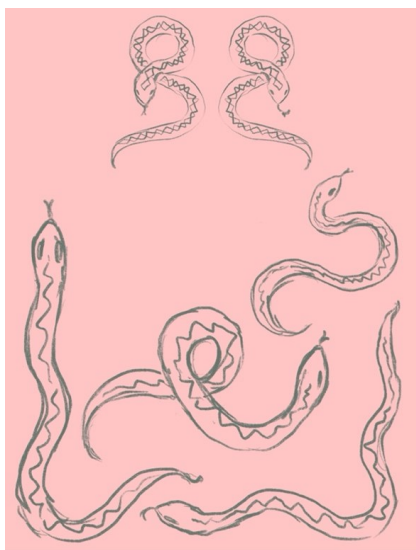
Kuva 20.

Kuva 21.

Runon esineistö ei itsessään ollut minulle kovinkaan tuttua entuudestaan. Poljettava rukki on hieman tutumpi, sillä olen kokeillut langankehruta useamman kerran. Ennen luonnostelua tutkin paljon arkistokuvia aiheesta, luin museoiden artikkeleita netistä ja pohdin sitä, miten sisällyttäisin käsityöteemaa kuvitukseeni.

Ensimmäisissä luonnoksissa (Kuva 22) tutkin pelkästään käärmettä, käärmeen muotoa, kiemuroita ja mittasuhteita. Tämä ei ole itselleni tyypillisin työskentelytapa, yleensä aloitan heti ensimmäisen idean saatuni työstämään kuvitusta hyvinkin valmiiksi. Muodon tutkiminen oli intuitiivisempaa ja auttoi irrottautumaan omista työskentelykaavoista. Ensimmäisten käärmeiden jälkeen luonnostelin naishenkilöä enempää miettimättä, kasvoja, hiuksia ja sen jälkeen käsiä, joista käärmeet lähtevät liikkeelle (Kuva 23), värttinä asettui keskelle alareunaa.

Kuva 22.

Kuva 23.

Kuva 24.

Kuva 25.

Kuva 26.

Seuraavia luonnoksia vein jo pidemmälle (kuvat 24, 25 ja 26), väripaletista muo-
vautui muutamia vaihtoehtoja, jotka tuntuivat harmonisilta. Nuori naishenkilö il-
tahämärässä, langan kehruu on jo keskeytynyt, lanka katkennut ja kyykäärmeet
ovat syntyneet. Käärmeet ensihetkillään kurkottelevat kohti elämänpuun oksia
yläkulmissa, yötaivaalla tuikkii tähdet. Kuva-aihe peilautuu osin, kuten tyypilli-
sissä kudotuissa ryijyissä, mutta kehrääjän vartalon asento rikkoo symmetrian.
Näissä luonnoksissa sisällytin myös karjalaista kirjontaa neidon pukuun, mutta

todennäköisesti se ei toimisi tuftattuna, ohuiden viivojen ja pienten yksityiskoh-
tien vuoksi. Kuun sijoittelu on kruunun tapaan neidon pään päällä ja yötaivas on
siirtynyt koristamaan ryijylle ominaista kehystä.

Jo luonnostelun alkuvaiheessa huomasin, että kaavoihini kangistunut tapa tuot-
taa heti alkuun kovinkin valmista luonnostelua ja kuvitusta oli taas läsnä, enkä
osannutkaan enää irrottautua toisena piirtämieni luonnosten neidosta ja kää-
rmeistä. Ainoastaan kehysten kuvioinnin variointi luonnistui. Seuraavien luon-
nosten kehyksessä kiertää kyykäärmeelle tunnusomainen sahalaitakuvio kah-
della eri muunnelmalla, siksakkina ja vinoneliöinä (Kuva 27). Lisäksi kehysten
kulmissa on tähtikuviot. Edellä esiteltyissä luonnoksissa, on kaikissa kahdek-
sasta kymmeneen selkeää värialuetta, joten kokeilin seuraavaksi karsia värit
kuuteen. Luonnoksessa, jossa on kahta eri violetin sävyä taustassa (Kuva 28),
on keskialaa kiertävässä kehyksessä kasviaihe, elämänpuun oksia, tähdet sekä
kaksi kuun vaihetta. Näissä luonnoksissa yöllinen teema ei ole yhtä selkeästi
esillä, eikä langankehräykseen liittyvää esineistöäkään ole kuvattuna. Lanka
syntyy suoraan neidon käsistä käärmeiksi, mutta kuvituksena nämä eivät tunnu
palvelevan runoa.

Kuva 27.

Kuva 28.

Edellä esiteltujen luonnosten jälkeen siirryin takaisin tutkimustyön syventämisen pariin, sillä limittäin tapahtuva prosessi tuntui luonnolliselta. Tauon ottaminen luovasta työskentelystä on usein avainasemassa oman prosessini etenemisen kannalta, joten lähetin ensimmäiset luonnokset tässä vaiheessa Kuvittajat ry:n yhteyshenkilölleni, Veera Pekkiselle, saadakseni paljon kuvitusten parissa työskentelevän ammattilaisen palautteen työskentelystäni. Pekkisen kanssa luonnoksia läpi käytyäni, alkoivat istuvat neidot tuntua hyvinkin staattisilta ja jollain tapaa pysähtyneiltä. Myöskään pelikorttia muistuttava tiukka rajaus ei tuntunut mieleiseltä, vaan liian jäykältä. Eloa tulee ainoastaan käärmeistä, jotka kiemurtelevat hyvin ponnekkaasti kohti korkeuksia. Kansanomainen puku miellytti itseäni, mutta vartalon näkyminen kuvituksessa tuntui lisäävän jäykkää tunnelmaa kuvituksessa.

Siirtyessäni takaisin luonnosteluun (Kuva 29 ja 30) sisällytin seuraaviin luonnoksiin enemmän runon kuvastoa, kuten rukiinlavan ja värttinän. Pohdin vielä myös elämänpuu -teeman sisällyttämistä kuvioon. Kokeilin rikkoa peilausta käärmeissä, mutta tasapaino kuvituksessa tuntui heti heilahtavan liikaa. Näistä luonnoksista kuva 29 on enemmän mieleisempi, pidän kiemurtelevasta kehyksestä. Kuva-alueen alaosassa kuitenkin on yksinkertaisesti liikaa yksityiskohtia, joten tuftatessa ne eivät voisi toimia siinä tarkkuudessa, jossa ne nyt ovat kuvattuna.

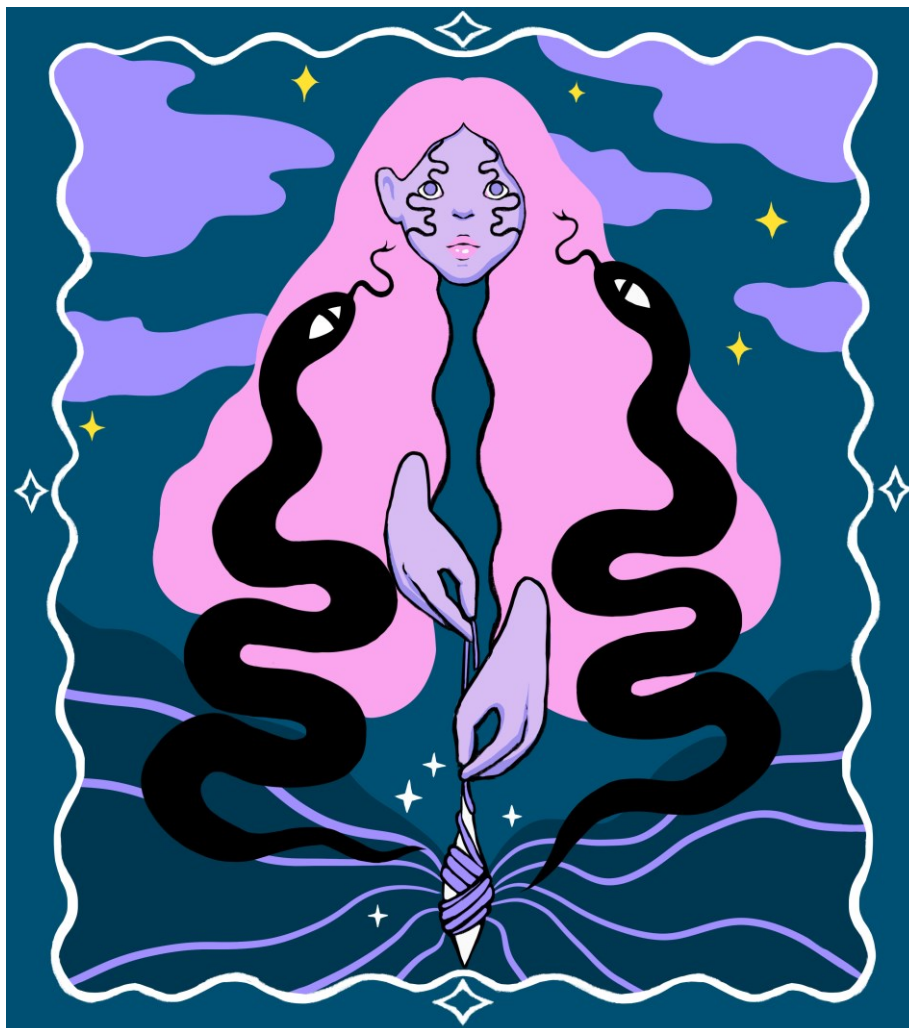

Kuva 29.

Kuva 30.

7.3 Valmis kuvitus

Kuva 31.

Valmis kuvitus (Kuva 31) alkoi muotoutua saamani palautteen perusteella ja sen myötä oman tyylin seuraaminen tuntui luontevammalta, myös väripaletin osalta. Liian usein mietin sitä, mitä työn katsoja tai asiakas haluaisi nähdä, enkä sitä, mitä itse haluaisin tehdä. Tällaisessa henkilökohtaisessa projektissa tärkeämmäksi ymmärsin sen, että oman tyylin seuraaminen on luonnollisin tapa lähestyä kuvittamista. Lopullisen kuvituksen tunnelma on hyvin erilainen ensimmäisistä luonnoksista, se mukailee juuri sitä tunnetta, joka minulla syntyi, kun ensikerran luin valitsemani runon. Vallattomana aaltoilevat hiukset, linjakkuus ja jatkuva aaltoliike tuntuvat huojuvan hiljaisessa yötuulesa. Sävyt ovat kuitenkin

viileät, joten runon tunnelma säilyy. Värttinästä sikiävät käärmeet langan katkessa, kurottelevat kohti kehräävää neitoa, jonka kasvojen ilmeettömyys ei viestitä minkäänlaista tunnetilaa onnettomien tapahtumien johdosta. Käsien suuntaaminen alaspäin symboloi kuvituksessa, vanhojen kirjottujen jumalatarhahmojen tapaan, yhteyttä runossa mainittuun manalaan.

Neito on koko kuvituksen korkeuden pituudelta hallitseva, kuten aiemmin esittelimäni elämänpuut ryijyissä. Hän kohoo kivisestä maasta kohti tummaa yötäivästä. Kasvojen kuviointi tuo mieleen esiuskojen shamaanien kasvojen maalaukset ja käärmeiden kiemurtelevan liikkeen, joka yhdistyy kauttaaltaan kuvituksen muotokielessä ja aaltoilevissa linjoissa.

Lopullisesta kuvituksesta jätin myös kuun pois, jollain tapaa se tuntui liian itsesään selvältä elementiltä, ja lopulta myös tarpeettomalta. Yöllinen tunnelma välittyi muilla keinoilla yhtä vahvasti ja jos neito onkin itse Kuutar, hän jo itsesään symboloi kuuta.

8 Kuvituksesta tekstiiliteokseksi

8.1 Suunnittelu ja materiaalit

Tekstiiliteoksen valmistus tapahtuu Hofmannin tuftauskoneella Metropolia Ammattikorkeakoulun tiloissa. Tuftausta vain käsin neulalla tehneenä, tuftauskoneen käyttö ei ollut entuudestaan tuttua ja vaati harjoittelua etukäteen. Lankamenekin arvion laskeminen tapahtui kokeilujen yhteydessä, punnitsemalla käytettävät lankakerät ennen tuftausta, sen jälkeen tuftaamalla halutulla tiheydellä 10x10 senttimetrin kokoinen alue ja punnitsemalla lankakerät tämän jälkeen. Tekstiiliteoksen lopullinen koko tulisi olemaan Galleria Kuvituksen ikkunan mitoihin sopiva: 100 cm leveä ja 120 cm korkea. Arvioimani lankamenekin perusteella tilasin Taito Pirkanmaalta Sirkka ryijylankoja 3,6 kiloa. Valitsemani värit

(Kuva 32) määräytyivät kyseisen langan värivalikoiman ja kuvituksen värien mukaan. Päädyin tähän 100 % villalankaan sen todella kattavan värivalikoiman, sopivan langankierteen ja paksuuden perusteella. 100 % villalanka myös toimii parhaalla varmuudella Hofmannin tuftauskoneen kanssa, sillä esimerkiksi teko-kuitua sisältävät langat saattavat käyttäytyä eri lailla tuftatessa. Koska langat toimitettiin vyyhdeillä, tuli ne työskentelyn helpottamiseksi keriä kartioille ennen tuftauksen aloittamista. Koulun tiloissa on käytössä ainoastaan käsin pyöritettävät kerintälaitteet, joten matkustin Hämeenlinnaan TaTe-Team oy:n tiloihin, heidän ystävällisesti tarjotessaan sähköistettyä kerintälaitetta käyttöni. Tämä nopeutti huomattavasti työskentelyn aloittamista ja varmasti myös itse työskentelyä, lankojen ollessa siististi pahvisille kartioille kerittyinä.

Kuva 32. Valitsemani langat

Tekemäni lankavalinnat mahdollistavat myös värisekoitusten tekemisen, erityisesti taustan yläosan taivaassa aion kokeilla ”riikinkukon” ja ”apatiitin” sekoitusta, jälkimmäistä käytän myös työn alaosassa, lisäksi sekoitan neidon hiuksissa ”kurjenpolven” ja ”karkin” osassa värialuetta. ”Harakankello” ja ”malvikki” tulee neidon ihon sävyiksi, ”krookus” pilviin ja ”viidakko” kehyksen ulkoreunaan. ”Sitruuna” tulee taivaalla näkyviin tähtikuvioihin ja valkoinen lanka kehyksen aaltoilevaan sisäreunaan ja pieniin yksityiskohtiin muualla teoksessa. Mustalla langalla tuftaan kasvojen yksityiskohtia ja kyykäärmeet, mahdollisesti sekoitan sitä myös ulompaan kehykseen ”viidakon” kera.

8.2 Teoksen valmistus

Tekstiiliteoksen valmistamista dokumentoin päiväkirjamaisella otteella, kuvasin projektin edetessä sekä videoita että valokuvia sitä mukaa, kun työskentely edistyi. Itse teoksen valmistaminen alkoi pohjakankaan kiinnityksestä tuftauskehikkoon. Kankaan tulee olla mahdollisimman napakasti pingotettuna, jotta voimaa vaativa tuftaaminen käy mahdollisimman helposti ja lopputulos on halutun kaltainen. Kankaan kiinnittämisen jälkeen sovelsin Niina Mantsiselta saamaani vinkkiä, hän kertoi heijastavansa projektorilla haluamansa kuvan kankaalle, jotta kankaalle tulee luonnos oikeassa koossa. Sopivan projektorin virkaa toimitti koululta löytynyt perinteinen piirtoheitin. Tulostin kalvolle kuvituksen ja asemoin piirtoheittimen avulla sen sopivaan kokoon kankaalle, jonka jälkeen jäljensin kuvion tussilla pohjakankaalle (Kuvat 33, 34, 35). Kuvaa jäljentäessä tulee huomioida se, että nurjalta puolelta työstettäessä kuvion tulee olla peilikuvana, jotta se on nukkapuolella oikein päin.

Kuva 33.

Kuva 34.

Kuva 35.

Tekniikkana tuftaaminen on varsin nopeaa, paineilmalla toimivan tuftauskoneen käyttö vaati etukäteen harjoittelua, mutta itse työn tekemiseen tuli nopeasti tasainen ote. Tuftaustaktiikkana täytin ensin isot värialueet niihin kuuluvilla väreillä hieman harvemmalla nukalla, jotta osaisin arvioida, tarvitseeko lankoja hankkia lisää, myöhemmin tuftaisin tarvittaviin värialueisiin lisää nukkaa. Alkuun etenkin lankahävikin määrä kauhistutti ja tässä vaiheessa ymmärsin, ettei opinnäytetyöni voi oikeastaan tarkastella ympäristönäkökulmaa laajemmin siitä syystä, että aika ja resurssit eivät yksinkertaisesti riittäisi. Tämä pohjustaa tulevaisuutta ajatellen laajasti pohdittavaa aiheesta, jos aion jatkaa tuftaustekniikalla työskentelyä. Ensimmäisten tuftauspäivien aikana sain todella hyvälle mallille teokseni. Mielenkiintoista oli seurata sitä, miten erilaiselta työ näyttää nurjalta puolelta (Kuva 36), jolta tuftaus tapahtuu, verrattuna nukkapuolen lopputulokseen. Seuraavien kahden päivän aikana tuftauslaitteen terän toimimattomuus alkoi aiheuttaa haasteita ja kone vaatikin huoltotoimenpiteitä, mikä sotki teoksen valmistamisaikataulua, mutta teki hyvin tilaa kirjoitusprosessin jatkamiselle

Kuva 36.

Kuva 37.

Huoltotoimenpiteiden venyessä löysin Metropolian tiloista perinteisemmän käsituftauslaitteen (Kuva 37), joka toimii ilman sähköä ja paineilmaa. Ainoa huolenaiheeni oli se, että laitteessa ei ollut leikkuria, joten nukat tulisi leikata jälkikäteen saksilla auki.

Päätin kuitenkin ratkaista aikatauluongelman kokeilemalla tätä manuaalisempaa tuftaustekniikkaa ja yllätyksekseni pidin siitä jopa enemmän kuin tuftauskoneen käytöstä. Toijalan Kaiteen valmistama, puusta ja metallista tehty laite oli helposti ohjattavissa, lankahävikki oli huomattavasti pienempää ja pienetkin yksityiskohdat esimerkiksi kasvoissa onnistuivat huomattavasti helpommin. Toinen asia, josta tämä perinteinen tuftauslaite toi vapautuksen, oli edellä mainitsemani leikkuri. Jo Hofmannin tuftauskoneen käyttöä opetellessani selvitin, onko nukkaa mahdollista jättää lenkille, mutta tässä aikarajauksessa jatkuva koneen säätöjen muuttaminen olisi vienyt liikaa työaika, joten unohdin asian toistaiseksi. Siirtyessäni tuftaamaan sähköttömällä tuftausvälineellä käärme kuvioita, innos-

tuin ja jatkoin koko käärmeen kerralla valmiiksi. Siirtyessäni nukkapuolelle aiheissani leikata nukkalenkit auki huomasin kuitenkin, että lenkeillä ollessaan nukka muistuttaa todella hienosti käärmeen suomupintaa (Kuva 38). Onnellisena tästä vahingosta, päätin jättää nukan leikkaamatta. Näin käärmeet näyttävät olevan myös selkeästi eri tasossa kuin auki leikatulla nukalla olevat vaaleanpunaiset hiukset. Tästä tulee hienosti kolmiulotteisuutta mustaan väripintaan, joka helposti muuttuu tukkoisen oloiseksi ja imee kaiken valon itseensä.

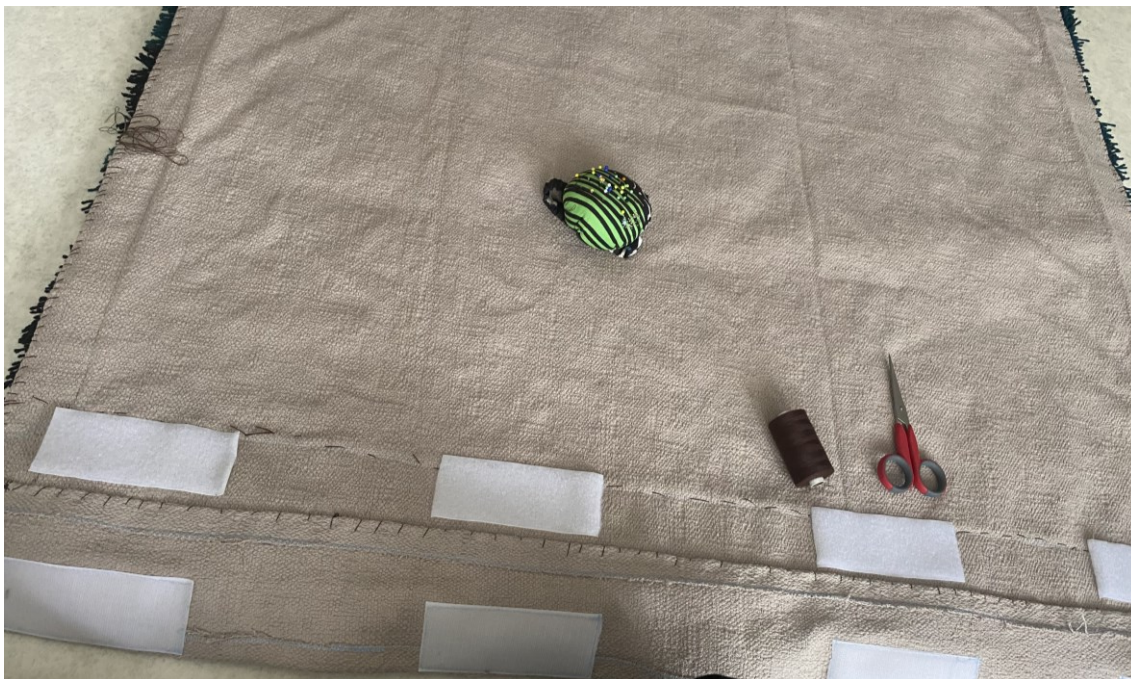
Kuva 38. Kuvassa näkyy hienosti sekoittuvat eriväriset lankanukat turkoosilla ja vaaleanpunaisilla värialueilla.

Lopulta tein työn valmiiksi perinteisellä tuftausvälineellä, sillä tykästyin sen yksinkertaisuuteen ja yllättävän nopeaan työskentelyyn rytmiin päästyäni. Uskon, että tämä vähensi myös lankahävikkiä, sillä lyhyetkin langanpätkät pystyin hyödyntämään, kunhan niillä sai muutaman lankanukan tehtyä. Kaiken kaikkiaan lankaa työhön kului 2,5 kiloa.

Nukituksen valmistuttua teoksen nurjalle puolelle sivellään maitoliimaa, joka kiinnittää liimaamattomana herkästi irtoavat nukat pohjakankaaseen. Maitoliima estää nukan irtoamisen käytössä ja varsinkin mattokäyttöön tulevien tuftattujen tuotteiden on kestävä jatkuvaa kulutusta. Liimauksen jälkeen työ irrotettiin tuftauskehikosta. Siistin saksilla langanpätkät ja muutamat lenkeille jääneet nukat (Kuva 39), en kuitenkaan pyrkinyt saamaan nukkapintaa täysin tasamittaiseksi, eläväinen pinta sopii käsityöhön ja taideteokseen hyvin.

Kuva 39. Nukan tasaamista saksilla ja teoksen viimeistelyä.

Kuva 40. Teos takaa viimeisteltynä

Nukan tasaamisen jälkeen harsin nurjalle puolelle vahvikekankaan (Kuva 40), jotta teos näyttää viimeistellyltä myös takaa, lisäksi kiinnitin tarranauhalla suljetavan kujan, jonka avulla ripustus gallerian ikkunaan asetettavaan telineeseen käy helposti. Tulen ennen gallerian ikkunaan ripustamista kiinnittämään taustakankaaseen jonkinlaisen painon, jotta teos pysyy suorana sen ollessa esillä.

8.3 Valmiin työn esittely

Kuva 41. Koko kuva teoksesta. Kuvasta erottuu hyvin väripinnat ja langan tekstuurit. Lisäsin uloimpaan kehykseen myös mustaa lankaa tuomaan syvyyttä ja kiinnostavaa vaihtelua.

Kuva 42 Lähikuva käärmeestä, jonka pinta eroaa läheltä tarkasteltaessa ympäröivästä aukileikatusta nukasta. Tähän yksityiskohtaan olen erityisen tyytyväinen. Tuftauksessa yksityiskohtien karsintaa on tapahtunut yötaivaan tähdissä, sillä niiden koko kasvoi, jotta muoto pysyy tunnistettavana.

Kuva 43.

Kuva 44.

Runossa kuvailtujen lankojen kivisyyttä mietin todella pitkään: Kuinka saisin kuvattua lankojen karheutta tai kivistä olemusta parhaiten? Vielä pitkään viimeistelyvaiheessa muuten teoksen ollessa jo valmis pohdin ratkaisua jättää nämä lankanukat leikkaamatta (Kuvat 43 ja 44). Lopulta kuitenkin voin todeta lenkeille jätetyn nukan olleen hyvä ratkaisu, sillä runossa kuvailut langat ovat mielessäni sykeröisiä ja epätasaisia.

Kaiken kaikkiaan olen todella tyytyväinen lopputulokseen. Nautin suuresti tuftaamisesta ja monista työvaiheista, joita teoksen valmistuminen vaati. Taiteellinen vapaus toi ehdottomasti mielekkyyttä työskentelyyn ja voin ylpeästi esitellä ensimmäisen tuftaamani teoksen.

9 Yhteenveto ja loppusanat

Asettamani tavoitteet olivat yhdistää onnistuneesti kuvituskuva ja tekstiiliteosteos. Tavoitteen saavuttamiseksi aion tutkia historiaa ja ammentaa inspiraatiota niin menneisyydestä kuin nykypäivästä, samalla määrittellen itselleni vahvempaa identiteettiä kuvittajana ja taiteilijana. Jälkikäteen tarkasteltuna koen saavuttaneeni nämä kaikki ennalta määrittelemäni tavoitteet. Tekstiiliteokseni tuo vanhan loitsurunon nykypäivään, ilmentää omaa taiteellista tyyliäni ja visuaalisesti tukee valitsemaani runoa.

Aihepiirien henkilökohtaisuus on usein tunnelataukseltaan niin suuri ja eniten työskentelyäni motivoiva tekijä, että isojenkin kokonaisuuksien hallinta pysyy mielekkäänä myös pitkällä aikavälillä. Myös aikataulujen muuttuessa ja lähdemateriaalien lukemisen joskus lähtiessä täysin sivuraiteille. Omille juurille palaaminen, vuoropuhelun käyminen menneiden sukupolvien kanssa, kansallisiin kulttuuriperintöihin tutustuminen ja halu niiden ymmärtämiseen on ollut avainasemassa koko tämän opinnäytetyön synnyssä. Siinä missä suunnitteluvaiheessa ja historiaa opiskellessani inspiroiduin kansanomaisista ryijyistä ja karjalaisista kirjontakuvioista, huomaan valmista kuvituskuvaa tarkastellessani alitajuntaisesti inspiroituneeni selkeästi sommitelmallisesti myös jugend-ryijyjen linjakkuudesta ja niiden kaarevista muodoista, esimerkkeinä Eva Mannerheim-Sparren Nuoren tytön ryijy sekä Jarl Eklungin Lokki Penkkiryijy (Liite 2).

Yhteistyökumppaninani toimivan Kuvittajat ry:n antaessa opinnäytteeseen lähes vapaat kädet, oli ilahduttavaa huomata työskentelyssäni kasvua ja kehittymistä, kun inspiraatio sai virrata vapaasti. Vain muutaman kerran kevään aikana olen ollut viestien vaihdossa yhdistyksen yhteyshenkilöiden kanssa, mutta joka tapauksessa sain ilahduttavan kehittävästä palautetta, kun sitä kaipasin. Myös loppullisen opinnäytteen arvioinnin kirjoittanut Sari Airola (Liite 3), antoi hyviä ja kiinnostavia, ammattilaisen näkökulmia työskentelyyni. Saamieni palautteiden

perusteella uskon pystyväni kehittymään myös tulevaisuudessa kuvittajana ja kuvallisena ilmaisijana.

Aikatauluihin paneutuvana, suunnitelmallisena ja harvoin epäonnistumisia sietävänä, myös ulkoisten muuttujien tuomat paineet ja haasteet olen opetellut ottamaan vastaan. Jälkikäteen olen kiitellyt itseäni järjestelmällisen aikataulun luomisesta koko keväälle jo tammikuussa, työvaiheet ja jokaisen työvaiheen toteutumisen edellyttävät osat on olleet nähtävilläni alusta asti ja täydentyneet sitä mukaa, kun opinnäytetyö on edennyt. Myös ongelmanratkaisukykyä on tarvittu, joka on luonut paljon onnistumisen tunteita ja vienyt työskentelyäni jatkuvasti eteenpäin.

Ennen kaikkea prosessin aikana olen oppinut tuntemaan itseni suunnittelijana ja kuvittajana. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli koetella myös omia rajojani ja sukeltaa oppimaan uutta itsestäni, mutta myös uuden taidon: paineilmalla toimivan tuftauskoneen käytön, sen lisäksi se toi yllätyksenä toisenkin taidon ja tuftaustekniikan, jota ilman valmis teokseni olisi hyvin erilainen. Matka on ollut monivaiheinen: hylätystä apurahahakemuksesta, suunnitelmallisesta tiedonkeruusta, materiaalihankintojen kautta itse teoksen valmistukseen. Lopulta opinnäytteeni huipentuu 20.6.2022 kun ripustan tuftatun kuvitusryijyni Galleria Kuvituksen ikkunaan.

Lähteet

Suomalaisen kirjallisuuden seura. Onko Kalevala suomalainen eepos?
<https://matkallakalevalaan.finlit.fi/kalevala-monta/kenen-kalevala> (Luettu 08.04.2022)

Kotimaisten kielten keskus. Karjala. <https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/karjala>
(Luettu 04.03.2022)

Kalevalaseura. Kalevalan runomitta. <https://kaku.kalevalaseura.fi/kalevalan-runomitta/> (Luettu 15.02.2022)

Järvinen, Antero 1997. Käärme – Jumalattaresta paholaiseksi. Kirjayhtymä, Helsinki

Kelly, Mary B. 2010. (suom. Knox, Kirsti) (Säppi, Leena & Oivo, Lauri toim.). Käspaikka – Muistiliina. Maahenki Oy, Hämeenlinna

Lönnrot, Elias 1880/2015. Suomen Kansan Muinaisia Loitsurunoja. Salakirjat, Helsinki

Mankkinen, Jussi 2021. Naiset olivat väkivahvoja kuukautisten aikaan ja jumalattaret hallitsivat puolta Pohjolaa – uusi kirja paljastaa naisten unohdetun voiman. Yleisradio, <https://yle.fi/uutiset/3-11793492> (Luettu 21.04.2022)

Sihvo, Pirkko 2009. Rakas Ryijy. Museovirasto/Suomen kansallismuseo, Vammala

Säppi, Leena & Oivo, Lauri 2010. Käspaikka – Muistiliina. Maahenki Oy, Hämeenlinna

Toikka-Karvonen, Annikki 1971. Ryijy. Otava, Helsinki

Haastattelut

Keto, Piia, tekstiilitaiteen maisteri, Helsinki, 11.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Palmu, Matilda, taiteiden maisteri, Helsinki, 11.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Rautiainen, Satu, taiteiden maisteri, Helsinki, 12.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Mantsinen, Niina, taiteiden maisteri, 22.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Kuvat:

Kuva 1, Viitekehys, Tytti Korhonen, 2022

Kuva 2, Grotenfelt Gösta, 1913, Museovirasto <https://finna.fi/Co-ver/Show?id=museovirasto.D8BAB60CDDA3BAB39361A9BB3066F741&index=0&size=large&source=Solr>

Kuva 3, Potkonen Pentti, Käspaikka – Muistiliina, 2010, 31

Kuva 4, Kelly, Mary B, Käspaikka – Muistiliina, 2010, 29

Kuva 5, Suomen kansallismuseo, Käspaikka – Muistiliina, 2010, 34

Kuva 6, Tyyni Vahter, Museovirasto, 1927

Kuva 7, Pentti Potkonen, Käspaikka – Muistiliina, 2010, 61

Kuva 8, ryijyn solmimistavoista, Annikki Toikka-Karvonen, Ryijy, 1971, 12,

Kuva 9, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 146

Kuva 10, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 164

Kuva 11, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 167

Kuva 12, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 158

Kuva 13, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 198

Kuva 14, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 205

Kuva 15, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 225

Kuva 16, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 224

Kuva 17, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 224

Kuva 18, Thiel Osmo, Ryijy, 1971, 234

Kuva 19, Tyyni Vahter, Kansantieteen kuvakokoelma, 1929 <https://finna.fi/Record/museovirasto.EF3913591F2617F4564EC141D6AF127B>

Kuva 20, Lukkarinen Jussi, Kansallismuseon kansatieteen kuvakokoelma, 1911
<https://finna.fi/Record/museovi-rasto.E86CE8D821EB84F537993BC8BDFF8AC8>

Kuva 21, Helsingin yliopisto, Kulttuurien tutkimuksen laitos, kansatiede, 1974
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/8913>

Kuva 22, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 23, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 24, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 25, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 26, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 27, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 28, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 29, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 30, Tytti Korhonen, Luonnos, 2022

Kuva 31, Tytti Korhonen, Valmis kuvituskuva, 2022

Kuva 32, Värikartta, Kuvat sivulta: <https://kauppa.taitopirkanmaa.fi/SIRKKA-RYIJYLANKA> (04.03.2022)

Kuva 33, Tytti Korhonen, työvaihe, 2022

Kuva 34, Tytti Korhonen, työvaihe, 2022

Kuva 35, Tytti Korhonen, työvaihe, 2022

Kuva 36, Tytti Korhonen, työvaihe, 2022

Kuva 37, Tytti Korhonen, työvaihe, 2022

Kuva 38, Tytti Korhonen, työvaihe, 2022

Kuva 39, Ron Forsman, työvaihe, 2022

Kuva 40, Tytti Korhonen, työvaihe 2022

Kuva 41, Tytti Korhonen, valmis teos, 2022

Kuva 42, Tytti Korhonen, valmis teos, 2022

Kuva 43, Tytti Korhonen, valmis teos, 2022

Kuva 44, Tytti Korhonen, valmis teos, 2022

Liite 1. Haastattelut**Haastattelu: Rautiainen, Satu, taiteiden maisteri, Helsinki, 12.1.2022, Sähköpostihaastattelu**

Kysymys: Miten aloitat kuvituksen tekemisen?

Taiteellinen prosessi on jatkuvasti läsnä elämässäni. Pyörittelen aiheita ja tekniikoita mielessäni oikeastaan kokoajan. Vesivärit ovat itselleni yksi mieluinen tekniikka. Tykkään myös ottaa valokuvia ja välillä käytän myös tietokonetta osana prosessia. Itselleni on vaikea määritellä mistä työnteko alkaa ja mihin se loppuu. Näyttelykokonaisuudet ja tekstiilit muodostavat toisiaan seuraavan jatkumon.

Kysymys: Miten siirrät ideasi tekstiileihin, mitä työvaiheita käyt läpi?

Vastaus: Ehkä ensin tulee maalaus ja sitten tekstiilit mutta työnteko tapahtuu myös limittäin ja lomittain. Kuoseissa on toisinaan taustalla akvarelli jonka skannaan ja jatkan työstöä kuvankäsittelyohjelmassa tietokoneella. Joskus laitan maalauksiani jatkuvaan raporttiin leikitellen niillä ilman lopullista kangasta. Olen koittanut pitää leikkimielisyyden läsnä tekemisessäni.

Kysymys: Millaiset aiheet inspiroivat työskentelyäsi tällä hetkellä?

Vastaus: Taiteellisen työskentelyni teemoja ovat olleet ihmisyyden pohdinta. Pohdin mm hulluuden ja leikin rajaa. Lisäksi taideteollisuuden, käsityön ja taiteen rajapintoja. Tällä hetkellä olen kiinnostunut erilaisista tekstiilitekniikoista kuten kehyskudonnan ja tietokoneavusteisen jacquard - kudonnan mahdollisuuksista. Tekstiilitaide on myös alueena itselleni uudempi ja täten yleisesti inspiroiva.

Olen myös kiinnostunut tilojen luomisesta kaksiulotteisella pinnalla. Selailen monenlaisia kuvia, esimerkiksi arkkitehtuurillisia ja historiallisia kuvia kuten keskiaikaisia maalauksia. Puutarhat, kasvit, vanhat tekstiilit ja arkkitehtuuri inspiroivat aina.

Haastattelu: Keto, Piia, tekstiilitaiteen maisteri, Helsinki, 11.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Kysymys: Miten aloitat kuvituksen tekemisen?

Vastaus: Teen pääosin kaupallista kuvitustyötä mikä useimmiten tarkoittaa monistettavuutta. Koulutukseltani olen tekstiilitaiteen maisteri, mutta työskentelen hyvin monialaisesti erilaisten materiaalien ja asiakkaiden parissa. Olen tarinallinen kuvittaja ja kuosien tekeminen on vahvaa osaamisaluetta. Tarina sen sijaan voi syntyä monella tavalla. -Minuun yhteyttä ottavalla yrityksellä tai taholla on selkeä tarve kuvitukselle. He kertovat tarpeensa ja se on lähtökohta kaikelle. Sen jälkeen tutustun tilaajan historiaan, nykypäivään ja tavoitteisiin. Usein tietoa löytyy paljon netistä, mutta tavoitteet kysyn useimmiten asiakkaalta suoraan, koska minulta tilattu työ liittyy välillisesti näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Tarinan pohjavire löytyy yrityksen arvoista ja tavoitteista.

-kirjoitan tarinan ja piirrän sen mukaan kuvituksen

-kirjoitan tarinan, mutta se ei oikein toimi. Silloin alan piirtää runsaasti aihe maailmaan sopiva luonnoksia. Tämä vaihe alkaa kirjoittamaan tarinaa itsekseen kun muodot löytävät parin, värit sytyttävät kuvituksen eloon ja hahmot alkavat elämään tarinaa.

Omassa taiteellisessa työskentelyssä jätän enemmän varaa sattumille ja löytämiselle. Viime vuosina olen hylännyt ajatuksen siitä, että

kaikkien kokeillujeni tarvitsee onnistua. Ennen puskin ja kokeilin niin kauan että sain idean jotenkin toimimaan, mutta puhdas ilo tekemisestä katosi matkalla. Nykyään otan vastaan vain ilon mikä tarkoittaa sitä että lopputulokset ei ole aina läheskään täydellisiä. Aina testien joukosta löytyy kuitenkin myös helmiä.

Kysymys: Miten siirrät ideasi tekstiileihin, mitä työvaiheita käyt läpi?

Vastaus: Olen tekstiilisuunnittelijana profiloitunut kuosien ja printtien suunnittelijaksi. Niiden kohdalla työvaiheet on melko virtaviivaiset: piirrä, viimeistele ja paina.

Pari vuotta sitten siirryin piirtämään kaiken pitkälti digitaalisesti. Kaipaen paperia, mutta digitaalinen piirtäminen on todella paljon nopeampaa kun piirros on heti painovalmis. Useat asiakkaat haluavat tiedostot vektorimuodossa ja pystyn piirtämään ne heti vektorina. Käytän Adoben ohjelmia viimeistelyyn.

Lämpösiirtomateriaalit ja lämpöprässi on tulleet elämäni jäädäkseen. Se on monien mahdollisuuksien materiaali ja tuntuu että olen pääsemässä sen kanssa pikkuhiljaa hyvin kiinnostaviin kokeiluihin. Lämpöprässillä saan puolestani muutettua materiaaleja aivan toiseksi. Omassa taiteellisessa työssäni teen kerroksellisia ja kokeilevia tekstiilejä.

Kysymys: Millaiset aiheet inspiroivat työskentelyäsi tällä hetkellä?

Vastaus: Yleensä inspiroidun töihini samoista asioista jotka kulloinkin kiinnostavat muutenkin elämässä. Juuri nyt olen hurahtanut lumilautailuun ja lattia-akrobatiaan. Huomaan että minua kiinnostaa tällä hetkellä ihmiskeho ja sen kuvittaminen.

Haastattelu: Palmu, Matilda, taiteiden maisteri, Helsinki, 11.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Kysymys: Miten aloitat kuvituksen tekemisen?

Vastaus: Ensin inspiroidun vaikka musiikkia kuuntelemalla tai metsässä kävelemällä. Kun aihe on mielessäni selkeä, aloitan kuvituksen tekemisen aina käsin piirtäen ja maalaten. Vaikka kuvitus lopulta tehtäisiin digitaaliseen muotoon, en juurikaan piirrä digitaalisilla työkaluilla vaan tahdon piirtää ja maalata paperille. Näin saan paremman tuntuman työstettävään aiheeseen. Tahdon nähdä lopputuloksessa myös ns virheet, joita käsin tekemällä tulee - koen, että näin kuvitukseni ovat autenttisempia.

Kysymys: Miten siirrät ideasi tekstiileihin, mitä työvaiheita käyt läpi?

Vastaus: Tämä riippuu jonkin verran siitä, mitä tekniikkaa käytän tekstiilin tekemiseen. Mutta yksi asia yhdistää kaikkia eri tekniikoita, prosessi alkaa aina käsin piirtäen ja maalaten. Jos suunnittelen esim. teollisesti kudottua teosta, työstän lopputulosta myös jonkin verran digitaalisesti esim. illustratorilla tai photoshopilla. Jos olen tekemässä jotain tuftattua, siirrän luonnoksen aiheet käsin piirtäen suoraan tuftauskankaalle. Pysin säilyttämään intuitiivisen otteen kaikessa mitä teen, joten annan tilaa myös yllätyksille, en esimerkiksi tee todella tarkkoja luonnoksia värikarttoineen ennen lopullisen teoksen tekemistä vaan annan prosessin johdattaa.

Kysymys: Millaiset aiheet inspiroivat työskentelyäsi tällä hetkellä?

Vastaus: Tällä hetkellä erilaiset mielikuvitusmaailmat ja omat uneni ovat suurin inspiraation lähde. Korona-aika on lisännyt tarvetta hetkeksi paeta tätä todellisuutta ja paras pakokeino on ollut oman taiteen tekeminen ja mielikuvitusolentojen ja maailmojen luominen. Kukat ja luonto ylipäätään inspiroivat aina, ja ne eksyvät tavalla tai toisella teoksiini ja tekstiileihini. Myös erilaiset yhteiskunnalliset ilmiöt ja ongelmat inspiroivat, sillä teokseni aina jollain tapaa kommentoivat

ympäröivää maailmaa. Sukupuoli ja seksuaalisuus ovat myös aiheita, joita käsittelem useinkin taiteellisissa produktioissani.

Haastattelu: Mantsinen, Niina, taiteiden maisteri, 22.1.2022, Sähköpostihaastattelu

Kysymys: Miten teet valinnat graffiteista, joiden pohjalta toteutat ryijysi?

Vastaus: Valitsen graffitit lähinnä esteettisin perustein. Olen seurannut graffitikulttuuria jo suhteellisen pitkään, ja sieltä maailmasta löytyy paljon kiinnostavia tyylejä edustavia tekijöitä, ja välillä onkin hankala tehdä valintoja. Yleensä pidän valitsemani graffitin tekijän tyylistä ylipäättään.

Kysymys: Millainen prosessi kokonaisuudessaan graffitista ryijyksi työstäminen on?

Vastaus: Otan ensin yhteyttä graffitimaalajaan ja kysyn, kiinnostaako yhteistyö. Tähän mennessä vastaukset ovat olleet 100% myönteisiä. Sitten alkaa valintaprosessi - selataan kuvia ja valitsen niistä yhden maalauksen ryijyksi. Sen jälkeen alan kartoittaa, löytyykö saman värisiä lankoja ja miltä valmistajilta, tai omasta varastosta. Lankojen tilaus, teoksen alkuun saattaminen projisoimalla graffiti seinään pingotetulle tuftauskankaalle ja toisintaminen siihen, lankojen keriminen vyyhdeiltä keriksi - ryijyn tekemiseen liittyy paljon alkuvalmistelua. Kun kangas on piirretty, pingotan sen tuftauskehikkoon ja alan tuftaamaan Hoffman- paineilmatuftauslaitteella. Kun ryijy on tuftattu, sen nurja puoli liimataan maitoliimalla. Viimeistelyinä taustakankaan laitto, nukan siistiminen, ripustusmekanismin rakentaminen ja viimeisenä oikeanmukainen säilytys ennen näyttelyyn ripustamista.

Kysymys: Millaiset aiheet inspiroivat työskentelyäsi tällä hetkellä?

Vastaus: Tällä hetkellä olen kiinnostunut eri maiden tekstiiliperinteistä ja kuvioinneista, etenkin karjalaisesta käsipaikkaperinteestä, jonka tiimoilta olenkin toteuttamassa teosta. Sen lisäksi olen kiinnostunut tekstiilien spirituaalisesta merkityksestä sekä eettisemmistä valinnoista lankavalintojen ja materiaalien suhteen. Lankaa on valikoimissa nykyisin melkein joka kaupassa - takana on kuitenkin myös kyseenalainen lampaisiin ja muihin eläimiin liittyvä liiketoiminta ja tehotuotanto, jonka eettisyydestä ei voi olla varma.

Liite 2. Loppusanoissa mainitsemani ryijyt

1

2

- 1) Eva Mannerheim-Sparre, Nuoren tytön ryijy: <https://suomenkasityonystavat.fi/product/nuoren-tyton-ryijy>
- 2) Jarl Eklund, Lokki Penkkiryijy Lähde: <https://www.finna.fi/Record/skm.158577513467100>

Liite 3. Kommentteja

Sari Airola

TaM, kuvittaja, taidekasvattaja

Tytti Korhosen lopputyö on hallittu ja looginen raportti taiteellisesta ja konkreettisesti prosessista karjalaisen loitsurunon pohjalta tehtävän kuvitetun ryijyn tekemisestä.

Työssä on käytetty todella valaisevasti ja harkiten kuvamateriaalia taustoista ja projektin kulusta. Vanhat ryijyt, joita Tytti oli valinnut työhönsä, olivat kauniita ja avasivat hienosti tavoitteita ryijyn tyylistä ja merkityksistä. Historiallinen tieto oli tuotu luontevasti ja kiinnostavasti osaksi työtä. Projektikuvaukset ja –kuvat varsinkin tuftausvaiheesta toivat hienosti tietoa tekniikasta ja sen vaativuudesta. Itse kuvitus oli avattu kiinnostavasti ja käärmeen merkitys runossa oli taustoitettu hyvin. Käärmeen kuvituksellisen tulkinnan prosessi luonnoksista, teknisiin tavoitteisiin ja haasteisiin ja lopulliseen lopputulokseen oli todella mielenkiintoista luettavaa. Ryijyssä on kuitenkin suurin kuvallinen tila naishahmolla. Kehääjällä.

Tämän hahmon prosessikuvaus jää jotenkin käärmeen ja yöllisen tilan kehittelyn jalkoihin. Minua jäi kiinnostamaan, miksi tuollainen hahmo? Miettikö tekijä nykyaikaa; modernia naista multikulttuurallisessa maailmassa vai halusiko hän kuitenkin pysyä karjalaisuudessa? Väritys, koko, hiukset ja erityisesti kasvojen tatuoinnit olisi tarvinneet hieman lisää taustoitusta ja visuaalisten päätösten perusteluja. Mietin koko ajan, mistä hahmon olemus kumpuaa, kun kuitenkin käärmeen olemusta oli kuvattu monessa kappaleessa sekä historiallisesti että biologisesti. Nyt minulle jäi kuva, ettei tätä ollut kauheasti mietitty ja tuloksena on trendikäs tyttönen sen sijaan, että nainen kuvastaisi myös historiaa, nykyaikaa ja tarustoa, josta runo ja ryijy kumpuaa.

Kaiken kaikkiaan työ oli ilahduttavan ammattitaitoinen, kiinnostava ja paljon syvällistä tietoa tarjoava. Hienoa nähdä myös kuvitusta tällaisessa moniulotteisessa kontekstissa.

Helsingissä 4.5.2022

Sari Airola